

**Centrum Projektów
Europejskich 2021-2027**
str. 4-7

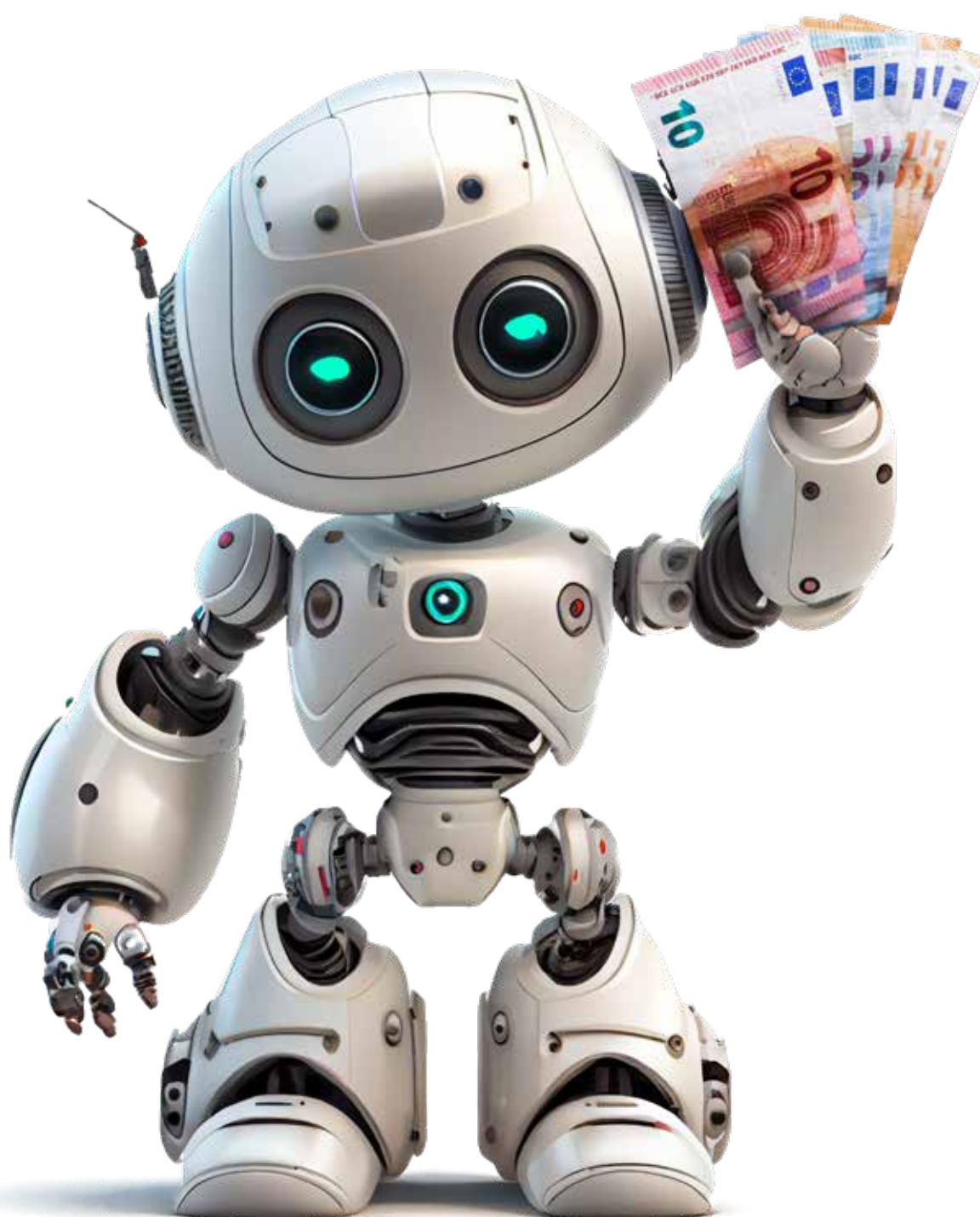
**Polskie Mosty
Technologiczne**
str. 22-23

**Innowacje na rzecz
ochrony bioróżnorodności**
str. 40-41

w Centrum

Magazyn Projektów Europejskich

ISSN 2545-1383 **Nr 1/2024**

Słowo wstępne
str. 3

WYWIAD

**Centrum Projektów Europejskich w nowej
unijnej perspektywie 2021-2027**
str. 4-7

INNOWACJE

Innowacyjny Horyzont Europa
str. 8-11

Przemysł 4.0
str. 12-13

Pierwsze kroki ku innowacyjności
str. 14-15

KIS kluczem do wsparcia innowacji
str. 16-17

Do biegu, gotowi... SMART!
str. 18-19

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Polskie produkty na światowych salonach
str. 20-21

Polskie Mosty Technologiczne w praktyce
str. 22-23

Wschodni Akcelerator Biznesu 2
str. 24-25

**FENG sfinansuje inwestycje
venture capital**
str. 26-27

Erasmus dla młodych przedsiębiorców
str. 28-29

DZIAŁANIA PROSPOŁECZNE

**Innowacje społeczne w Funduszach
Europejskich**
str. 30-33

WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA

**Innowacyjność w regionie Południowego
Bałtyku**
str. 34-35

Zielona przyszłość pogranicza
str. 36-37

**Bezpieczni mieszkańcy
polsko-saksońskiego pogranicza**
str. 38-39

**Innowacje na rzecz ochrony
bioróżnorodności**
str. 40-41

**Nowatorskie rozwiązania dla ratowania
życia i zdrowia**
str. 42-43

Innowacje na północy Polski
str. 44-45

EKSPERT RADZI

Kara umowna a wykluczenie wykonawcy
str. 46-47

Anglopol w natarciu
str. 48-49

fot. CPE

Szanowni Państwo,

warto powtórzyć informację, że Polska otrzyma 600 mld zł z Polityki Spójności na lata 2021-2027 i Krajowego Planu Odbudowy, w tym ponad 340 mld zł jako największy budżet z Polityki Spójności spośród państw Unii Europejskiej. Środki zostały rozdzielone na programy krajowe oraz regionalne, aby wyrównywać szanse rozwojowe między Polską a innymi państwami UE, a także by wzmocnić indywidualne szanse rozwojowe wszystkich regionów naszego kraju. Obecna perspektywa finansowa ma najwyższy poziom decentralizacji funduszy z Polityki Spójności od momentu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej. Jak podkreśla kierownictwo Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, sukcesywnie rośnie również rola samorządów w kształtowaniu Polityki Spójności, a wraz z nią także współodpowiedzialność za jej realizację.

W obecnym numerze przybliżamy Państwu możliwości finansowania innowacji oraz rozwoju przedsiębiorczości. Dowiemy się o Krajowych Inteligentnych Specjalizacjach, ścieżce SMART w programie Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) czy projekcie *Innovation Coach* (IC) realizowanym przez

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej w partnerstwie z Instytutem Podstawowych Problemów Techniki Polskiej Akademii Nauk. Nie zapominamy o innowacjach społecznych oraz nowatorskich rozwiązaniach w projektach finansowanych z programów współpracy terytorialnej Interreg, wśród których na szczególną uwagę pod względem generowania innowacyjnych rozwiązań dla niebieskiej i zielonej gospodarki odgrywa program Interreg Południowy Bałtyk.

Życzę Państwu ciepłych i różnokolorowych zwiastunów wiosny. Niech coraz dłuższe dni dadzą Państwu większą radość i satysfakcję. Nie zapomnijmy także, jak ważna jest dalsza pomoc Ukrainie. Byłem właśnie w obwodzie iwanofrankińskim na konferencji podsumowującej wdrażanie projektów współpracy transgranicznej przez beneficjentów ukraińskich i warto wsłuchiwać się w ich relacje. Co ważniejsze, dziś (gdy piszę te słowa), zakończyło się we Lwowie spotkanie Polsko-Ukraińskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Gospodarczej, a jednocześnie podejmowane są decyzje o dużych projektach infrastrukturalnych w programie Interreg NEXT Polska – Ukraina.

DR LESZEK BULLER
dyrektor Centrum Projektów Europejskich

Rozmowa z dyrektorem Centrum Projektów Europejskich Leszkiem Bullerem

fot. CPE

Centrum Projektów Europejskich w nowej unijnej perspektywie 2021-2027

Centrum Projektów Europejskich (CPE) powstało w 2009 roku na mocy zarządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego i jako państwowa jednostka budżetowa realizuje zadania związane z wykorzystaniem Funduszy Europejskich.

Panie Dyrektorze, w ubiegłym roku Centrum Projektów Europejskich obchodziło 15-lecie istnienia. Instytucja weszła w kolejną unijną perspektywę na lata 2021-2027. Jak to przyniosło zmiany?

W strukturze CPE są komórki odpowiedzialne za kilka programów transgranicznych Interreg w nowej perspektywie: Południowy Bałtyk, Polska – Słowacja, Polska – Saksonia oraz NEXT Polska – Ukraina. W latach 2021-2027 pełniemy również funkcję Instytucji Pośredniczącej dla Działania 1.1 oraz 1.7 (dla programu Erasmus+) w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego.

Jakim budżetem dysponuje program Interreg Południowy Bałtyk w obecnej perspektywie?

Program Interreg Południowy Bałtyk przechodzi dynamiczne zmiany w nowej perspektywie finansowej. Zainaugurowany budżet programu wynosi imponujące 87,6 mln euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Jakie zmiany zaszły w programie?

Nowością w obecnej perspektywie jest nie tylko zwiększenie budżetu, ale także dopuszczenie małych i średnich przedsiębiorstw do uczestnictwa w partnerstwach, co sprzyja bardziej zrównoważonemu rozwojowi gospodarczemu w regionie Południowego Bałtyku.

Kolejną ważną zmianą jest zmiana poziomu dofinansowania. Dotychczasowe zróżnicowanie – 75 proc. dla Szwecji i Danii oraz 85 proc. dla Polski, Niemiec oraz Litwy – zostaje zastąpione jednolitym poziomem 80 proc. dla partnerów ze wszystkich krajów uczestniczących w programie.

Rozszerzenie obszaru kwalifikowalnego o subregion olsztyński jest ważnym impulsem dla Polski i otwiera nowe możliwości rozwoju.

Jakie nabory są planowane?

Planowane nabory dotyczą zarówno regularnych, jak i małych projektów. Do tej pory odbyły

się dwa nabory na projekty regularne, a w bieżącym roku przewidziany jest jeszcze kolejny. W lutym rozpoczął się pierwszy nabór na małe projekty. To ważne przedsięwzięcie, które umożliwia większą elastyczność i podjęcie zróżnicowanych inicjatyw.

Czy zaszły jeszcze jakieś inne zmiany?

Przenieśliśmy siedzibę Wspólnego Sekretariatu do historycznej Stoczni Gdańskiej. Ta symboliczna lokalizacja podkreśla związki z dziedzictwem morskim i tradycją regionu bałtyckiego. Nowa identyfikacja wizualna, z charakterystycznymi żagłówkami na niebieskich falach Bałtyku, odzwierciedla dynamikę współpracy oraz energię regionu.

Również program Interreg Polska – Słowacja 2021-2027 cieszy się wielkim zainteresowaniem wnioskodawców. Z czego to wynika?

To prawda. Od uruchomienia pierwszych konkursów w 2022 roku wpłynęły już do nas wnioski na projekty na łączną kwotę ponad 200 mln euro. Ich ocena wymaga wiele pracy, ale daje też dużo satysfakcji. Zainteresowanie programem to efekt tego, że podmioty po obu stronach granicy muszą stawić czoła podobnym wyzwaniom, z którymi chcą i potrafią się mierzyć, współpracując ze sobą. Program jest dopasowany do specyfiki obszaru. Umożliwiamy realizację inwestycji infrastrukturalnych, które poprawiają dostęp do atrakcji turystycznych czy jakość transportu publicznego. Wdrażane są też małe projekty typu „ludzie dla

ludzi”, ukierunkowane na pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego. To właśnie sprawia, że beneficjenci chętnie korzystają z Funduszy Europejskich, a liczba zgłoszonych propozycji projektów jest tak wysoka.

Jakie zadania podjęło CPE w I kwartale 2024 roku w ramach programu Interreg Polska – Słowacja?

Aktualnie podpisujemy umowy z wnioskodawcami, którzy uzyskali pozytywną ocenę. Dofinansowanie w tych projektach sięga prawie 17 mln euro, dzięki czemu możliwe będzie wdrożenie innowacyjnych pomysłów w zakresie m.in. zarządzania kryzysowego i przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych.

A co z tymi, którym nie udało się złożyć wniosków we wcześniejszych konkursach?

Dla tych osób mamy dobrą wiadomość. W drugiej połowie 2024 roku planujemy kolejne konkursy dotyczące ochrony klimatu i bioróżnorodności pogranicza. To również szansa dla tych, którzy chcieliby stworzyć nowe atrakcje turystyczne czy odnowić zabytki oraz obiekty muzealne.

Gdzie szukać informacji o konkursach w programie Interreg Polska – Słowacja?

Gorąco zachęcamy do śledzenia strony internetowej programu: <https://pl.plsk.eu/>. To właśnie tam zamieszczamy ogłoszenia o naborach.

Zachęcamy także do śledzenia Facebooka programu <https://www.facebook.com/Program-PLSK>, gdzie zamieszczać będziemy zaproszenia do udziału w szkoleniach dla wnioskodawców.

***A co słyszać u naszych niemieckich sąsiadów?
Czy program Interreg Polska – Saksonia w nowej
perspektywie jest gotowy na nowe projekty?***

Pierwsze nabory w tym programie są już za nami. Jesteśmy dumni, że niepozorna wielkość obszaru wsparcia (jest to najmniejszy z naszych „Interregów”) nie powoduje wcale mniejszej aktywności partnerów z Polski i Saksonii. Jest wręcz przeciwnie, bo już w pierwszych naborach komitet monitorujący program zatwierdził do dofinansowania zarówno Fundusz Małych Projektów, jak i 14 kolejnych projektów regularnych we wszystkich priorytetach tematycznych. Mówimy tu o działaniach na rzecz przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania katastrofom, a także poprawy równego dostępu do edukacji i włączenia społecznego, jak również służących wzmocnieniu roli kultury oraz zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, a także innowacjach społecznych i lepszym zarządzaniu współpracą Polski oraz Saksonii.

Gdzie można zasięgnąć informacji o programie?

Zapraszam w imieniu Wspólnego Sekretariatu programu Interreg Polska – Saksonia do wzięcia udziału w licznych spotkaniach informacyjnych oraz szkoleniach, które ogłaszane są na bieżąco na stronie programu <https://pl.plsn.eu/pl> i profilu Facebook <https://bit.ly/Interreg-Polska-Sachsen-2021-2027>, a także w wydarzeniach związanych z transgraniczną współpracą terytorialną. Mam tu na myśli przede wszystkim

jubileusz 20-lecia przystąpienia Polski do EU, który wyjątkowo uroczystość obchodzony będzie na Trójstyku granic: Polski, Czech i Niemiec 27 kwietnia 2024 roku. Tam spotkają Państwo przedstawiciele wszystkich obecnych programów Interreg w tym regionie, będą stoiska informacyjne oraz mnóstwo dobrej zabawy.

***A co przyniesie ten rok w Programie Interreg
NEXT Polska – Ukraina 2021-2027?***

Rok 2024 to przede wszystkim kontynuacja wyłożonej pracy całego zespołu. Za nami pierwszy nabór wniosków w programie. Trwa kontraktacja 20 wybranych projektów z priorytetu „Zdrowie”, 7 dużych projektów infrastrukturalnych oraz ocena 132 wniosków, które wpłynęły w priorytecie „Środowisko”.

***Jakie działania będą wspierane w ramach
projektów medycznych?***

Realizacja projektów dofinansowanych z Unii Europejskiej w ramach priorytetu „Zdrowie” we wschodniej Polsce oraz zachodniej Ukrainie stanowi istotny element wsparcia dla poprawy infrastruktury medycznej oraz dostępu do usług zdrowotnych w tych regionach. Wiele przedsięwzięć skupia się na rozbudowie i modernizacji placówek medycznych, w tym szpitali czy klinik, co obejmuje zakup nowoczesnego sprzętu medycznego oraz budowę lub remont budynków szpitalnych. Projekty obejmują inicjatywy mające na celu poprawę systemów monitorowania zdrowia publicznego, skuteczniejsze zwalczanie chorób zakaźnych oraz promowanie zdrowego stylu życia. Działania te uzupełniają programy szkoleniowe dla lekarzy, pielęgniarek oraz innego personelu medycznego, mające na celu podniesienie kwalifikacji oraz wymianę doświadczeń międzynarodowych. W Ukrainie projekty zdrowotne dodatkowo pomagają w zabezpieczeniu niezbędnych zasobów oraz sprzętu medycznego do leczenia osób rannych w wyniku działań wojennych. Dostęp do nowoczesnego sprzętu i leków jest kluczowy w ratowaniu życia, jak również służy ograniczeniu długotrwałych konsekwencji urazów.

Z niecierpliwością oczekujemy na rezultaty tych kluczowych inwestycji, które z pewnością przyczynią się do znaczącej poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców obu krajów, stanowiąc kamień milowy w rozwoju wsparcia transgranicznego w ramach programu Interreg NEXT Polska – Ukraina 2021-2027.

fot. Szpital Kliniczny „OHMATDYT”

Jakie zmiany zaszły w nowej unijnej perspektywie w programie wspierającym działania prospołeczne?

Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS) stanowi kontynuację Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. W ramach FERS będzie można uzyskać dofinansowanie m. in. w następujących obszarach: wspieranie instytucji odpowiedzialnych za integrację społeczno-zawodową migrantów, zapewnienie równych szans dla osób z niepełnosprawnością, poprawa jakości systemów kształcenia oraz rozwój edukacji włączającej, mobilność ponadnarodowa uczniów i kadry edukacji szkolnej oraz kształcenia zawodowego, a także budowanie potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

Jakie projekty są wdrażane przez beneficjentów FERS?

Aktualnie w programie realizowane są cztery projekty: „Zagraniczna mobilność uczniów i kadry edukacji szkolnej” oraz „Zagraniczna mobilność uczniów, absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego”, prowadzone przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji, następne to: „Nowoczesne standardy kształcenia doskonalącego lekarzy specjalistów w wybranych specjalizacjach zabiegowych ze szczególnym wykorzystaniem nowatorskich rozwiązań informatycznych”, wdrażany przez Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego, a także inicjatywa Instytutu Matki i Dziecka „Podniesienie wiedzy i umiejętności kadry medycznej w zakresie diagnostyki perinatalnej chorób uwarunkowanych genetycznie z ukierunkowaniem na wczesną diagnostykę prenatalną Wrodzonych Wad Metabolizmu”.

A jakie są plany na 2024 rok?

Na 2024 rok zostały zaplanowane prace nad dwoma naborami niekonkurencyjnymi dotyczącymi programów mobilności ponadnarodowej na zasadach określonych dla programu Erasmus+ w ramach Działania 1.7 Mobilność ponadnarodowa oraz nad naborem konkurencyjnym dotyczącym integracji społeczno-zawodowej migrantów w Polsce w Działaniu 1.1 Współpraca ponadnarodowa.

Czy zaszły jakieś zmiany w funkcji, jaką pełni Centrum Projektów Europejskich w systemie informowania o Funduszach Europejskich?

W nowej unijnej perspektywie CPE kontynuuje swoje dotychczasowe działania. Wydział Informacji Funduszy Europejskich (WIFE), w obrębie którego bezpłatne usługi informacyjne świadczy Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich (CPI), funkcjonuje w ramach odrębnego projektu, finansowanego z programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027. Całkowity budżet tego przedsięwzięcia pn. „Prowadzenie CPI oraz działania koordynacyjne na rzecz Sieci PIFE w 2024 roku” wynosi ponad 1,2 mln zł.

Ideą stworzenia CPI było zapewnienie osobom zainteresowanym korzystaniem z Funduszy Europejskich (FE) wiarygodnej i pełnej oraz bezpłatnej informacji o możliwych formach unijnego wsparcia. CPI to zespół specjalistów ds. FE, którzy poprzez profesjonalne konsultacje, spotkania informacyjne i szkolenia informują m.in. o realizowanych projektach dofinansowanych z FE i możliwościach skorzystania z nich, naborach wniosków, konkursach, źródłach dofinansowania oraz wielu innych aspektach związanych z unijnym dofinansowaniem. W latach 2014-2023 specjaliści CPI udzielili ponad 156 tysięcy konsultacji, przeprowadzili 163 spotkania informacyjne oraz 28 spotkań w szkołach, jak również zorganizowali 95 stoisk informacyjnych na konferencjach, kongresach, targach czy imprezach plenerowych.

CPI działa w ramach ogólnopolskiej Sieci Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich (PIFE). W stosunku do ubiegłego roku liczba PIFE w całej Polsce wzrosła do 50, a w najbliższej przyszłości planowane jest uruchomienie trzech kolejnych placówek.

Pracownicy WIFE organizują szkolenia oraz spotkania koordynacyjne dla całej Sieci PIFE, w której pracuje około 200 konsultantów. W latach 2014-2023 przeprowadziliśmy ponad 300 takich szkoleń, w których uczestniczyło 4,8 tysiąca osób.

Nadal kontynuować też będziemy naszą działalność wydawniczą, czego przykładem jest Magazyn Projektów Europejskich „w Centrum”.

Centrum Projektów Europejskich
ul. Puławska 180
02-670 Warszawa
e-mail: cpe@cpe.gov.pl
www.cpe.gov.pl

fot. Adobe Stock

Innowacyjny Horyzont Europa

Pozyskiwanie środków z UE na tworzenie innowacji od lat jest „gorącym” tematem dla wielu innowacyjnych firm. W tym roku Dział Krajowego Punktu Kontaktowego w NCBR szczególną uwagę poświęca promocji udziału szeroko pojętego biznesu w największym unijnym programie finansującym badania i innowacje – Horyzont Europa.

Większość firm tworzących innowacje jest zainteresowana pozyskaniem środków na prace B+R, które pozwolą na wcielenie w życie pomysłu na nowe rozwiązanie. Niekiedy jest to potrzeba zbadania prawidłowości koncepcji czy przetestowania pomysłu, a innym razem – chęć dokończenia zaawansowanych już prac i doprowadzenia innowacji do stadium, w którym będzie mogła zostać wprowadzona na rynek.

Samo tworzenie innowacji nie wyczerpuje jednakże potrzeb innowatorów – potrzeb nie zawsze zresztą do końca uświadomionych. Poza konstruowaniem innowacji istnieje jeszcze bowiem inny obszar, który jest wartą zagospodarowania. Są to działania – nazwijmy je roboczo „miękkimi” – sprowadzające się do promowania firm oraz stworzonych przez nie innowacji. Chodzi tu m.in. o umożliwienie współpracy pomiędzy innowatorami, ułatwienie

im dostępu do rynków, wymianę doświadczeń oraz dobrych praktyk czy też wyrównywanie różnic pomiędzy regionami o różnym „nasyceniu” innowacyjnością.

Unijny program Horyzont Europa udostępnia innowacyjnym firmom rozwiązania, które stanowią odpowiedź na obydwa te rodzaje oczekiwań. Dziś skoncentrujemy się na dwóch komplementarnych obszarach – EIC (*European Innovation Council*) oraz EIE (*European Innovation Ecosystems*), w których wszystko oscyluje wokół pojęcia „innowacja”, lecz w dwóch różnych ujęciach.

EIC, czyli tworzymy innowacje

EIC (Europejska Rada ds. Innowacji) oferuje kilka instrumentów (nazwijmy je dla uproszczenia „konkursami”), które pozwalają na stworzenie

innowacji oraz jej rozwijanie na różnych etapach jej zaawansowania – od wczesnej fazy koncepcji aż po komercjalizację.

Wstępne warunki startu w konkursach *EIC* to:

- bardzo wysoka innowacyjność pomysłów,
- przełomowość opracowywanych rozwiązań i technologii,
- wysokie ryzyko badań (planowanych do realizacji projektów),
- nośność rozwiązań – zdolność do zmiany rynku lub wykreowania nowych liderów branży,
- zgodność ze strategicznymi kierunkami rozwoju UE.

Poszukując odpowiedniej ścieżki, najlepiej jest za punkt wyjścia przyjąć kilka kryteriów naraz, a są to:

- poziom gotowości technologicznej (tzw. *TRL*),
- gotowość do złożenia wniosku projektowego w międzynarodowym konsorcjum,
- możliwość ewentualnego wniesienia wkładu własnego, jeśli jest on wymagany.

Jaki konkurs wybrać?

Robiąc przegląd dostępnych firmom opcji, zaczniemy od *EIC Pathfinder*. Główne wyznaczniki wystartowania w tym konkursie to:

- niski poziom *TRL* „na wejściu”,
- wizjonerski pomysł wprowadzenia radykalnie nowej technologii,
- interdyscyplinarność badań,
- wysokie ryzyko realizacji projektu wraz z dużym przyszłym zyskiem naukowo-poznawczym, a potencjalnie także komercyjnym.

Nie jest wymagany żaden wkład własny, bowiem projekty są dofinansowane w 100 proc., ale co do zasady nie można startować samodzielnie (z wyjątkiem wariantu *Challenges*). W konkursie (wariant *Open*) mogą wziąć udział wyłącznie konsorcja złożone z co najmniej trzech niepowiązanych podmiotów z trzech różnych krajów. Jeśli przedmiot projektu merytorycznie wpisuje się w założony na dany rok zakres tematyczny (tzw. *Challenges* – wyzwania), można startować w konsorcjum dwupodmiotowym lub nawet samodzielnie. *Challenges*, czyli tematy – wyzwania merytoryczne na dany rok, publikowane są w Programie Prac *EIC*. Ważne, by pamiętać, że jest tylko jeden termin naboru w roku. To 7 marca (dla wariantu *Open*) oraz 16 października (dla wariantu *Challenges*).

Dla firm, które z powodzeniem startowały już w konkursach Horyzontu Europa lub pokrewnych (ich lista opublikowana jest w Programie Prac), przeznaczony jest instrument *EIC Transition*. Jest to konkurs pokrywający zakres od *TRL* 3-4 „na wejściu” do *TRL* 5-6 na zakończenie projektu. Tu także dofinansowanie wynosi 100 proc., a startować można zarówno samodzielnie, jak i w konsorcjach. Wykluczone z samodzielnego startu są firmy, które nie mają statusu MŚP. Nie występuje tu podział na wariant *Open* i *Challenges*; konkurs organizowany jest według zasady *Open* – można więc startować z dowolnym pomysłem, spełniającym ogólne kryteria aplikowania w *EIC*. Najbliższy termin składania aplikacji upłynie 18 września br.

Zdecydowanie największą popularnością wśród firm cieszy się konkurs *EIC Accelerator*, mimo że tu dofinansowanie nie jest pełne; można otrzymać 70 proc. wartości kosztów kwalifikowanych, zatem wymagany jest wkład własny w wysokości 30 proc. Fakt, że trzeba startować tu samodzielnie (nie w konsorcjach) oraz że oprócz części grantowej można otrzymać wsparcie w postaci części inwestycyjnej na komercjalizację efektów realizacji projektu, czyni ten instrument wprost obleganym przez małe i średnie przedsiębiorstwa (duże firmy nie mają prawa startu).

Przełomowa innowacja z obszaru *deep-tech* musi już na początku planowanego projektu być w fazie nie niższej niż *TRL* 5. Wymagane jest skończenie projektu na ostatnim *TRL* i komercjalizacja powstałej innowacji. Wnioskodawcy powinni posiadać lub przynajmniej aktywnie poszukiwać kluczowego inwestora, czyli tzw. *lead investor*, w fazie wprowadzania na rynek oraz skalowania innowacji. Czas na realizację projektu (oczywiście nie włączając w to jego komercjalizacji) nie powinien przekroczyć 2 lat. Na sam projekt (działania na *TRL*<9) można otrzymać kwotę 2,5 mln euro, a część inwestycyjna powinna się zamknąć w przedziale 0,5-15 mln euro. Warto pamiętać, że skorzystanie z części inwestycyjnej (*equity component*) nie jest obligatoryjne. Można aplikować o sam grant (jest to wówczas opcja *grant only*), jednak wtedy należy w wiarygodny sposób przedstawić możliwości samodzielnego sfinansowania dalszych działań. Aplikowanie w tym konkursie rozłożone jest na trzy etapy. Najpierw składa się krótki wniosek (*short application*), po jego pozytywnej ocenie następuje przygotowanie wniosku właściwego (*full application*), a potem następuje jeszcze etap panelu „na żywo” (rozmowa) z ekspertami

oceniającymi wniosek. Dopiero po trzykrotnej pozytywnej ocenie można przygotować się do podpisania umowy grantowej. Rozpoczęcie ścieżki *EIC Accelerator* nie wymaga przestrzegania żadnych terminów, bowiem krótki wniosek można złożyć w dowolnym momencie, a ocena dokonywana jest na bieżąco i trwa kilka tygodni. Do samego wniosku dołącza się obowiązkowo krótki (maks. 3-minutowy) film o projekcie i jego zespole, a także 10-słajdową prezentację (tzw. *pitch-deck*).

Mamy już innowację. Co jeszcze można zrobić?

Powyższe ścieżki nie wyczerpują wszystkich możliwości, z których mogą skorzystać innowacyjne firmy. Po stworzeniu innowacji należy się jeszcze odnaleźć na rynku: współpracować z innymi innowatorami, poszukiwać dróg dotarcia do nowych rynków, sfinansować dalsze badania itd. Tu pomocna może się okazać inna część Horyzontu Europa, czyli **Europejskie Ekosystemy Innowacji (EIE)**. To jeden z trzech obszarów III filaru tego programu. Jego celem jest stworzenie lepiej połączonych oraz bardziej wydajnych ekosystemów innowacji, aby efektywniej wspierać rozwój przedsiębiorstw, zachęcać je do innowacji oraz stymulować współpracę między krajowymi, regionalnymi i lokalnymi podmiotami.

Większość konkursów skupia się na szeroko pojętej współpracy, integracji oraz zwiększaniu efektywności ekosystemów innowacji z różnych obszarów tematycznych, sektorowych oraz geograficznych. Szczególną rolę odgrywa niwelowanie różnic między krajami i regionami o słabszym potencjale innowacyjności a mocniejszymi graczami.

O dofinansowanie mogą ubiegać się różne podmioty, np. akceleratorzy, inkubatory przedsiębiorczości, stowarzyszenia, centra transferu technologii, instytuty naukowo-badawcze, uczelnie, krajowe, regionalne i lokalne jednostki publiczne zajmujące się rozwojem przedsiębiorczości oraz innowacji, a także przedsiębiorstwa: duże i MŚP, w tym startupy.

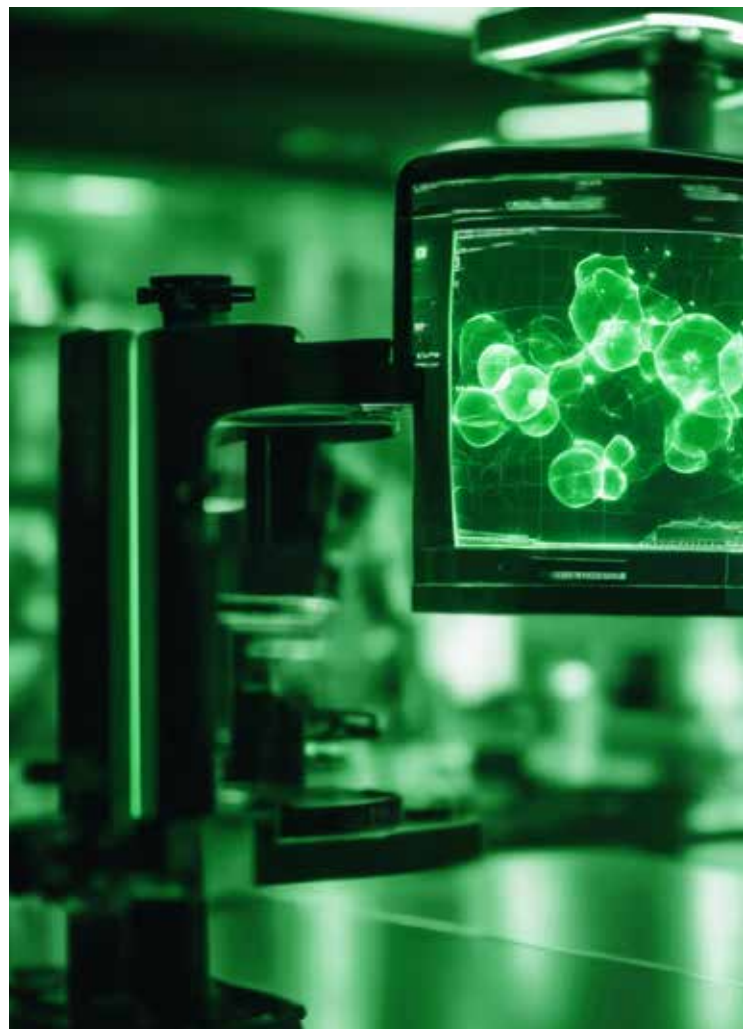
W 2023 roku uruchomiono nabór na tzw. **Regionalne Doliny Innowacji (Regional Innovation Valleys)**. Ta inicjatywa Komisji Europejskiej skierowana była do samorządowych jednostek organizacyjnych (np. urzędów marszałkowskich), zarządzających danym regionem (województwem). Chodziło o stworzenie warunków

do rozwoju przełomowych innowacji oraz intensyfikacja ich popularyzacji i komercjalizacji w poszczególnych regionach, a także stymulowanie współpracy pomiędzy różnymi państwami członkowskimi UE na szczeblu międzyregionalnym.

Długofalowym celem tego przedsięwzięcia jest zmniejszanie dysproporcji pomiędzy krajami w tworzeniu i wdrażaniu innowacji. Współpraca w ramach Regionalnych Dolin Innowacji ma stworzyć lepsze warunki do wyrównywania szans poszczególnych regionów Europy w kreowaniu przyjaznego środowiska innowacji oraz rozwijaniu swej innowacyjności.

Konkursy w 2024 roku w obszarze EIE

Start-up Europe jest przeznaczony dla twórców ekosystemów startupów, organizacji aniołów biznesu, podmiotów *venture capital*, akceleratorów, inkubatorów, stowarzyszeń startupów oraz klastrów. W ramach tego naboru przewiduje się zwiększenie udziału rynkowego europejskich przedsiębiorstw typu startup w zakresie strategicznych technologii cyfrowych i innowacji *deep tech*, w szczególności sztucznej inteligencji,

zaawansowanych technologii kwantowych, cyberbezpieczeństwa, internetu nowej generacji, *blockchain*, internetu rzeczy (*IoT*), metaświata, zielonej energii i technologii agritech oraz fintech.

The African Union Innovation Platform to konkurs przeznaczony dla sieci startupów, innowatorów, inkubatorów, akceleratorów, środowisk akademickich, organizacji badawczych oraz technologicznych (zarówno z sektora publicznego, jak i prywatnego), zespołów doradczych, organizacji pozarządowych (NGO), organizacji społeczeństwa obywatelskiego, podmiotów prywatnych i finansowych. Celem tego naboru jest wzmocnienie współpracy w zakresie badań naukowych i innowacji (B+I) pomiędzy Unią Afrykańską (UA) a Unią Europejską (UE). Priorytetem jest stworzenie nowych miejsc pracy, aby zmniejszyć w ten sposób ubóstwo oraz nierówności społeczne. Na pierwszym posiedzeniu ministerialnym w zakresie badań naukowych i innowacji w ramach dialogu politycznego wysokiego szczebla UA-UE w sprawie nauki, technologii oraz innowacji uzgodniono, że współpraca będzie koncentrować się na czterech następujących obszarach: zdrowie publiczne, ekologiczna transformacja, innowacje i technologia oraz

możliwości w zakresie nauki. W tym zakresie powstanie wspólny program wspierania innowacji w UA i UE.

Więcej informacji o programach EIC i EIE można uzyskać na stronie internetowej Krajowego Punktu Kontaktowego w NCBR, który świadczy bezpłatną pomoc z zakresu m.in. budowy konsorcjów, prowadzenia negocjacji, przygotowania wniosków projektowych, lobbingu, koordynacji oraz rozliczeń formalno-finansowych projektów programu Horyzont Europa. Oferujemy także szkolenia, pogłębione usługi konsultacyjne, bezpośrednie doradztwo w zakresie przygotowania wniosków oraz wsparcie na różnych etapach realizacji projektów. Można do nas zadzwonić, napisać lub umówić się na spotkanie. Więcej informacji o programie można znaleźć na stronach internetowych kpk.gov.pl lub śledząc naszą kampanię informacyjną „#HE4business Horyzont Europa dla Firm”.

PIOTR OLSZOWSKI

kom.: +48 664 032 124

e-mail: Piotr.Olszowski@ncbr.gov.pl

MILENA ŻUCHOWSKA

kom.: +48 508 489 893

e-mail: Milena.Zuchowska@ncbr.gov.pl

fot. Adobe Stock

Przemysł 4.0

fot. Adobe Stock

Wsparcie na rozwój firm można otrzymać zarówno na szczeblu krajowym – z programów Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) oraz Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat Środowisko (FEnIKS), jak i z programów regionalnych przygotowanych przez samorządy wojewódzkie. Pewne działania są także dostępne w programie Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW) oraz w Krajowym Planie Odbudowy i Rozwoju (KPO). Programy zostały tak przygotowane, że dotacje są przyznawane przede wszystkim na działania innowacyjne, premiujące rozwój sektora B+R, działania proekologiczne, służące zmniejszeniu zapotrzebowania na energię czy wspierające instalację odnawialnych źródeł energii (OZE), a także na inicjatywy na rzecz cyfryzacji oraz robotyzacji. W dokumentach programowych pojawia się też pojęcie Przemysł 4.0.

Co się kryje pod marketingową nazwą Przemysł 4.0? Najpierw wyjaśnijmy, skąd ta liczba porządkowa. Otóż badacze w końcu XX wieku zaczęli mówić o nadchodzącej kolejnej rewolucji przemysłowej za przyczyną Internetu oraz miniaturyzacji komputerów, które stały się wydajne i tanie. Dla ukazania nadchodzących zmian przypomniano poprzednie rewolucje gospodarcze.

Pierwsza rewolucja przemysłowa miała miejsce w XVIII wieku, a jej początkiem było okiełznanie mocy pary oraz mechanizacja produkcji. Wykorzystanie pary wodnej do celów przemysłowych było największym przełomem w dziejach postępu produkcji. Na początku zamiast siły mięśni do napędzania przędzalni zaczęto wykorzystywać silniki parowe. Kolejne wynalazki, jak parowiec czy parowóz, przyczyniły się do jeszcze bardziej dynamicznego postępu technologii.

Drugi etap rewolucji przemysłowej rozpoczął się w XIX wieku wraz z wynalezieniem elektryczności i linii montażowej. Henry Ford (1863-1947)

zastosował taką organizację pracy do montażu samochodów, a tym samym radykalnie odmienił oblicze branży. Podczas gdy wcześniej pracowano na jednym stanowisku, teraz maszyny produkowano etapami na przenośniku, co znacznie przyspieszyło proces i obniżyło koszty. Do tego etapu rewolucji przemysłowej należy wynalezienie kontenerów cargo, które usprawniły transport morski na dalekie odległości.

Trzecia rewolucja przemysłowa zaczęła się w latach 70. XX wieku. Jej początki miały związek z pojawieniem się programowalnych sterowników z pamięcią oraz komputerów. To zapoczątkowało automatyzację produkcji. Znanym przykładem zastosowania tego podejścia jest wykorzystanie robotów wykonujących pod nadzorem człowieka zaprogramowane czynności produkcyjne. Postęp technologiczny w końcu XX wieku sprawił, że procesy produkcyjne i transportowe, które jeszcze kilka dekad temu były z gatunku *science-fiction*, zaczęły być możliwe.

Jeżeli chcielibyśmy podać najprostszą definicję Przemysłu 4.0, to powiemy, że jest to koncepcja, która zakłada połączenie realnego świata linii produkcyjnych ze światem wirtualnym ultraszybkiego Internetu oraz technologii cyfrowych. Przemysł 4.0 obejmuje cały łańcuch wartości: od pomysłu na produkt, przez złożenie zamówienia i dostarczenie komponentów dla trwającej produkcji, aż po wysyłkę towaru do klientów oraz serwis. Urządzenia produkowane lub wykorzystywane do produkcji można zawsze zidentyfikować. Mają one także możliwość niezależnego komunikowania się między sobą. Przepływ informacji jest realizowany w pionie: z poszczególnych komponentów do działu IT przedsiębiorstwa oraz z działu IT do komponentów. Drugi kierunek przepływu informacji odbywa się w poziomie: pomiędzy maszynami zaangażowanymi w proces produkcji a systemem produkcyjnym przedsiębiorstwa. To samo dotyczy sektora usług,

w którym przepływ informacji w czasie rzeczywistym będzie pozwalał na szybką reakcję w przypadku trudności. Szacuje się, że informacje od urządzeń na temat ich stanu pozwolą na sprawne zarządzanie konserwacją i naprawami.

Nie ulega wątpliwości, że czynnikami napędzającymi transformację w kierunku Przemysłu 4.0 są coraz bardziej zindywidualizowane potrzeby odbiorców oraz narastający trend personalizacji produktów i usług. Aby zapewnić towar zgodny z oczekiwaniami odbiorców, firmy produkcyjne muszą przejść złożony proces transformacji zarówno technologicznej, jak i organizacyjnej. Wykorzystanie najnowocześniejszych technologii cyfrowych, zasobów danych oraz zapewnienie komunikacji na linii: maszyny, urządzenia i ludzie, to obecnie warunek konieczny, aby zyskać przewagę nad konkurencją. Dzięki inteligentnym systemom produkcji wszystkie elementy przedsiębiorstwa są ze sobą połączone, poczynając od zaopatrzenia, a kończąc na transporcie. Oznacza to zwiększenie wydajności produkcji oraz zmniejszenie kosztów.

Do najczęściej używanych technologii służących projektowaniu fabryk przyszłości Przemysłu 4.0 należą:

- bazy danych (*big data*) oraz działania związane z analizą danych,
- roboty przemysłowe,
- systemy automatyzujące procesy w obszarze bezpieczeństwa cyfrowego z wykorzystaniem technologii chmurowych oraz sztucznej inteligencji (AI),
- technologie komunikacji *Machine-to-machine* (M2M),

- przemysłowy internet rzeczy (IoT) wraz z zastosowaniem zaawansowanych metod przetwarzania informacji,
- druk addytywny (druk 3D).

Jak widać, są to różne technologie, które łączone w odpowiednich kombinacjach celowych mogą dać przewagę konkurencyjną przedsiębiorstwu czy to pod kątem produktu rynkowego, czy też procesu produkcyjnego.

Proces transformacji w fabryki przyszłości jest szczególnie trudny dla małych i średnich przedsiębiorstw. Firmy z tego sektora często nie mają wiedzy ani środków na dokonanie takich innowacji. Dodatkowo muszą wziąć udział w kosztownej transformacji energetycznej. W 2018 roku powstało Europejskie Centrum Wsparcia Zaawansowanej Produkcji (ADMA – *Advanced Manufacturing*). Celem inicjatywy jest pomoc MŚP w zakresie dostosowania się do nowych wymagań techniczno-technologicznych. W Polsce przewodnią rolę w upowszechnianiu audytu ADMA odgrywa Fundacja Platforma Przemysłów Przyszłości (powołana na mocy Ustawy z dnia 17 stycznia 2019 r. o Fundacji Platforma Przemysłu Przyszłości, Dz.U. z 2019 r. poz. 229), która organizuje liczne konkursy, szkolenia dla ekspertów oraz konferencje przyczyniające się do przyspieszenia wdrażania w Polsce Przemysłu 4.0. Z kolei Fundusze Europejskie zapewniają środki finansowe na nowe rozwiązania technologiczne dla przedsiębiorstw.

ŁUKASZ AUGUSTYNIAK
Centralny Punkt Informacyjny FE
w Warszawie

fot. Adobe Stock

Pierwsze kroki ku innowacyjności

Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (FENG) wspiera cały proces powstawania innowacji, czyli „od pomysłu do rynku”. Oprócz dofinansowania w postaci grantów przedsiębiorcy i inni potencjalni beneficjenci mogą również skorzystać z bezpłatnych usług informacyjnych. Oferta FENG w zakresie bezpłatnego systemu informacji o programie skierowana jest zwłaszcza do podmiotów dopiero przymierzających się do rozpoczęcia działalności innowacyjnej. Wsparcie polega na weryfikacji, czy pomysł jest innowacją, a następnie wskazaniu, jak rozwijać przedsięwzięcie, zwłaszcza w zakresie prac badawczo-rozwojowych. Przedsiębiorcy, którzy skorzystają z narzędzi informacyjnych FENG, otrzymają przydatne wskazówki i zalecenia, jak zacząć wdrażać innowacyjny projekt czy też jak udoskonalić swoją działalność poprzez innowacyjność. Dowiedzą się, na jaką pomoc mogą w ramach FENG liczyć.

STEP

STEP to akronim od hasła „S-prawdzimy T-wój E-ksperymentalny P-omysł”. STEP pomaga potencjalnemu wnioskodawcy sprawdzić, czy ma on szansę otrzymać dofinansowanie w ramach FENG na wdrożenie swojej innowacyjnej idei. Narzędzie jest skierowane do podmiotów, które mają pomysł i potrzebują informacji, jak go zrealizować. STEP umożliwia analizę pomysłu na projekt, w tym jego mocnych i słabych stron –

zwłaszcza w kontekście kryteriów FENG, oraz identyfikację obszarów, które warto wzmocnić.

Jak skorzystać ze STEP?

Aby skorzystać ze STEP, wystarczy wypełnić i wysłać formularz zamieszczony na stronie www.step.gov.pl. Wtedy w ciągu 7 dni (chyba że ze względu na duże zainteresowanie usługą czas oczekiwania ulegnie wydłużeniu) eksperci z Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej udzielą odpowiedzi, czy dany pomysł może otrzymać dofinansowanie w ramach FENG.

Innovation Coach

Projekt **Innovation Coach (IC)** stanowi drugą ścieżkę STEP, realizowaną przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej w partnerstwie z Instytutem Podstawowych Problemów Techniki Polskiej Akademii Nauk.

IC to bezpłatna usługa skierowana do przedsiębiorców, którzy nie mają jeszcze innowacyjnego pomysłu i nie posiadają doświadczenia w pozyskiwaniu środków na prace badawczo-rozwojowe. W ramach IC ekspert (tzw. *coach* innowacji) bada potencjał i zasoby danej firmy w zakresie działalności badawczo-rozwojowej oraz innowacyjnej (B+R+I). Po przeprowadzeniu we współpracy z przedsiębiorcą analizy przygotowuje on raport, rekomendujący kierunki i ścieżki wdrożenia innowacji. W raporcie są również wskazane możliwości pozyskania dofinansowania z Funduszy Europejskich, jeśli takie istnieją. Przedsiębiorcy, korzystający z IC, będą mogli ubiegać się o środki w ramach projektu **INNOSTART**, który będzie dostępny tylko dla nich. Projekt **INNOSTART** jest przygotowywany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju.

Jak skorzystać z IC?

Aby zgłosić firmę do projektu IC, trzeba wypełnić i wysłać formularz zamieszczony na stronie www.innovationcoach.pl. Wtedy firmie zostaje przydzielony ekspert branżowy, który ocenia jej potencjał, możliwości i zasoby w zakresie działalności B+R+I. W wyniku przeprowadzonej analizy

fot. Adobe Stock

coach innowacji opracowuje raport zawierający rekomendacje oraz indywidualny plan wprowadzenia innowacji w przedsiębiorstwie, a także informacje o możliwościach pozyskania dofinansowania z Funduszy Europejskich.

Innopoint

Innopoint to kompleksowa usługa informacyjna dla przedsiębiorców w zakresie oferty FENG, obejmująca specjalnie stworzony system obsługi klienta oraz infolinię.

Jak skorzystać z Innopoint?

Na system obsługi informacyjnej *Innopoint* składają się:

- ankieta potrzeb przedsiębiorcy, która jest dostępna na stronie <https://www.nowoczesnagospodarka.gov.pl/strony/ankieta-potrzeb-przedsiębiorcy/> – w odpowiedzi na ankietę otrzymuje on informację o dostosowanych do jego potrzeb instrumentach wsparcia w programie FENG, z których może skorzystać; po wysłaniu ankiety przedsiębiorca ma też możliwość umówić się (poprzez formularz rezerwacji)

na spotkanie z konsultantem w wybranym Punkcie Informacyjnym Funduszy Europejskich (są one zlokalizowane w całej Polsce);

- infolinia FENG pod numerem: 22 262 99 95, gdzie można uzyskać informacje o formach wsparcia, które oferuje program FENG.

Dlaczego warto skorzystać z opisanych narzędzi?

Oferta programu FENG jest szeroka i stanowi atrakcyjną opcję dla innowacyjnych przedsiębiorców, którzy mogą skorzystać z bezpłatnych narzędzi, zapoznając się dzięki nim z dostępnym wsparciem na rozwój działalności B+R+I. Innowacyjność nie jest zarezerwowana wyłącznie dla naukowców czy dużych konsorcjów, bo każdy może spróbować być innowacyjnym – bez względu na skalę prowadzonej działalności. Wystarczy wypełnić formularz i przekonać się, że dotacje na innowacje mogą też być w Twoim zasięgu!

KAROLINA BRYK
Centralny Punkt Informacyjny FE
w Warszawie

KIS kluczem do wsparcia innowacji

Potencjalni beneficjenci zainteresowani wsparciem z Funduszy Europejskich w zakresie projektów zarówno badawczo-rozwojowych, jak i innowacyjnych (B+R+I) przed przystąpieniem do wypełniania dokumentów aplikacyjnych powinni sprawdzić, czy planowany przez nich projekt wpisuje się w tzw. KIS.

KIS... Cóż to takiego?

Krajowe Inteligentne Specjalizacje (KIS) są to branże uznane za priorytetowe dla:

- tworzenia innowacyjnych rozwiązań społeczno-gospodarczych,
- zwiększenia wartości dodanej polskiej gospodarki,
- podniesienia jej konkurencyjności na arenie międzynarodowej.

Decyzje dotyczące inteligentnych specjalizacji nie są podejmowane odgórnie, lecz stanowią efekt pogłębionych analiz w zakresie endogenicznych przewag gospodarczych oraz współpracy z partnerami społeczno-gospodarczymi. Lista KIS-ów podlega ciągłej weryfikacji oraz aktualizacji. W proces ten zaangażowani są partnerzy gospodarczy, naukowcy oraz społeczni, którzy identyfikują dziedziny, w jakich dany kraj ma szansę się wyróżnić na międzynarodowym rynku.

Określenie inteligentnych specjalizacji umożliwia skupienie inwestycji w dziedzinie badań, rozwoju oraz innowacji (B+R+I) w obszarach o największym potencjale innowacyjnym i konkurencyjnym, tak aby przynieść rodzimej gospodarce jak najwięcej korzyści.

Inteligentne specjalizacje uwzględniają:

- dostępny potencjał naukowy i biznesowy w obszarze B+R+I,
- aktualne możliwości rozwoju gospodarki,
- istniejące powiązania kooperacyjne w ramach obszarów specjalizacji,
- trendy rozwojowe oraz nisze rynkowe, w których dany kraj ma lub może mieć przewagę w konkurencji z innymi państwami.

KRAJOWE INTELIGENTNE SPECJALIZACJE

- KIS 1.** Zdrowe społeczeństwo
- KIS 2.** Nowoczesne rolnictwo, leśnictwo i żywność
- KIS 3.** Zrównoważone (bio)produkty, (bio)procesy i środowisko
- KIS 4.** Zrównoważona energia
- KIS 5.** Inteligentne budownictwo zeroemisyjne
- KIS 6.** Transport przyjazny środowisku
- KIS 7.** Gospodarka o obiegu zamkniętym
- KIS 8.** Zaawansowane materiały i nanotechnologia
- KIS 9.** Elektronika i fotonika
- KIS 10.** Technologie informacyjne, komunikacyjne oraz geoinformacyjne
- KIS 11.** Automatyzacja i robotyka
- KIS 12.** Przemysły kreatywne
- KIS 13.** Technologie morskie

Uwaga: Wykaz obowiązuje od 13 lutego 2023 roku.

W dokumencie „Krajowe Inteligentne Specjalizacje” KIS-y podzielono na obszary tematyczne, a w każdej z KIS-ów zostały doprecyzowane ramy poszczególnych obszarów. Na przykład w przypadku KIS 1 (Zdrowe społeczeństwo) jako najbardziej perspektywiczne wskazano następujące dziedziny:

- nowe produkty i technologie,
- diagnostyka i terapie chorób,
- wytwarzanie produktów.

Gdzie znajdę informacje, czy mój projekt jest zgodny z KIS?

Cenne źródło wiadomości o KIS stanowi oficjalna strona Krajowej Inteligentnej Specjalizacji Ministerstwa Rozwoju i Technologii <https://smart.gov.pl/>. Znajdziemy na niej zarówno przydatne informacje na temat KIS, jak i szczegółowe opisy wszystkich specjalizacji, co pomoże nam stwierdzić, czy nasz pomysł na projekt wpisuje się w którąś KIS.

Aktualną „Listę Krajowych Inteligentnych Specjalizacji” znajdziemy również w dokumentacji konkursowej, publikowanej wraz z ogłoszeniem o naborze wniosków dotyczących projektów B+R+I (jako załącznik do Regulaminu).

Czy mogę wziąć udział w tworzeniu inteligentnych specjalizacji?

Prace nad inteligentnymi specjalizacjami wspólnie prowadzą następujące zespoły:

- Komitet Sterujący ds. Krajowych Inteligentnych Specjalizacji,
- Grupa Konsultacyjna ds. Krajowych Inteligentnych Specjalizacji,
- Grupy Robocze ds. Krajowych Inteligentnych Specjalizacji.

Komitet Sterujący składa się z przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju i Technologii, Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej oraz Ministerstwa Edukacji i Nauki. Wyznacza on kierunki rozwoju, zarządza oraz koordynuje działania związane z inteligentnymi specjalizacjami. Odpowiada za decyzje związane z wyborem i modyfikacją „Listy KIS” oraz uczestniczy w wyborze ekspertów do poszczególnych Grup Roboczych.

Grupa Konsultacyjna ds. KIS obejmuje przedstawicieli administracji centralnej i samorządowej, zajmujących się inteligentnymi specjalizacjami

fot. Adobe Stock

na poziomie krajowym oraz regionalnym. W jej skład wchodzi przedstawiciele Komisji Europejskiej, poszczególnych ministerstw, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, Głównego Urzędu Statystycznego, urzędów centralnych, a także urzędów marszałkowskich. Grupa Konsultacyjna ds. KIS dba o zapewnienie spójności prac nad inteligentnymi specjalizacjami, które toczą się na szczeblu krajowym i regionalnym, poprzez wymianę danych oraz informacji w zakresie monitorowania inteligentnych specjalizacji. Gremium to może rekomendować zmiany dotyczące inteligentnych specjalizacji lub zakresu pomocy finansowej wspierającej ich rozwój. Grupa Konsultacyjna ds. KIS spotyka się dwa razy w roku. Na jej posiedzenia zapraszani są przedstawiciele Grup Roboczych ds. KIS, co przyczynia się do przepływu informacji pomiędzy szczeblem krajowym a regionalnym w zakresie krajowych i regionalnych specjalizacji.

Grupy Robocze ds. KIS składają się z przedstawicieli przedsiębiorstw, jednostek naukowych, instytucji otoczenia biznesu, organizacji biznesu oraz organizacji pozarządowych. Każda inteligentna specjalizacja ma swoją grupę roboczą. Grupy Robocze ds. KIS formułują ewentualne potrzeby wprowadzenia na listę nowych specjalizacji, definiują bariery rozwojowe specjalizacji, przygotowują propozycje zmian oraz uzupełnień w ramach danej inteligentnej specjalizacji. Współpracują również z Ministerstwem Rozwoju i Technologii oraz innymi resortami odpowiedzialnymi za daną specjalizację, urzędami marszałkowskimi oraz gremiami powołanymi na rzecz monitorowania KIS.

Jeżeli chcesz aktywnie uczestniczyć w tworzeniu inteligentnych specjalizacji, zostań członkiem Grupy Roboczej ds. KIS!

EWA LEDZION
Centralny Punkt Informacyjny FE
w Warszawie

Do biegu, gotowi... SMART!

Perspektywa unijna na lata 2021-2027 to wiele nowych narzędzi oraz instrumentów, dzięki którym przedsiębiorcy mogą zacząć starać się o dofinansowanie swoich pomysłów. Pionierem tych zmian jest program krajowy Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG), który wprowadził do świata funduszy tzw. projekty modułowe. Na szczególną uwagę zasługuje tutaj działanie o nazwie Ścieżka SMART.

Ścieżka SMART zyskała ogromną popularność w bardzo krótkim czasie, przyciągając rekordową liczbę wniosków – zwłaszcza od przedsiębiorców. W drugim naborze, który zakończył się w połowie listopada ubiegłego roku, wpłynęły aż 2722 wnioski na łączną kwotę 23,6 mld zł. Nabór zorganizowała Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.

Co sprawia, że Ścieżka SMART jest tak atrakcyjna dla potencjalnych beneficjentów? Odpowiedź być może leży w unikalnej kombinacji innowacyjności i dostępności, a także potencjalnych korzyściach. Przyjrzyjmy się temu bliżej.

Po pierwsze, jest to działanie dostępne dla szerokiego spektrum beneficjentów, takich jak np. MŚP, duże firmy czy też małe przedsiębiorstwa w konsorcjach z instytucjami naukowymi lub konsorcja przemysłowo-naukowe, a po drugie oferuje ono szereg możliwości, które są atrakcyjne dla przedsiębiorców, jak dostęp do najnowszych technologii, możliwość współpracy z ekspertami. To również szansa na rozwój osobisty i zawodowy.

Na wysoki stopień zainteresowania wpływa na pewno modułowa konstrukcja innowacyjnych projektów, przedkładanych do dofinansowania – beneficjenci mają okazję w ramach jednego, większego przedsięwzięcia zrealizować jego poszczególne etapy, takie jak: prace B+R, wdrożenie wyników prac B+R, internacjonalizacja, zazielenienie, cyfryzacja, a całość może zamknąć moduł poświęcony zdobywaniu nowych kompetencji.

Jedną z największych zalet Ścieżki SMART jest to, że oferuje ona bardzo wysoki poziom

dofinansowania. Może ono bowiem wynieść nawet do 85 proc. kosztów kwalifikowanych, co stanowi istotne wsparcie. Dla wielu firm, które zmagają się z problemami finansowymi, to szansa na rozwój oraz optymalizację kosztów dzięki automatyzacji procesów.

Kolejnym atutem Ścieżki SMART jest fakt, iż dofinansowanie można uzyskać na projekty o wysokim poziomie innowacyjności, ukierunkowane na opracowanie lub wdrożenie innowacji produktowej, procesowej lub organizacyjnej.

fot. Adobe Stock

Ostatnim, ale nie mniej ważnym, powodem popularności Ścieżki SMART jest jej prostota i przejrzystość. Procedura aplikacyjna została jasno określona i nie wymaga od przedsiębiorców skomplikowanych formalności. Nie trzeba wielokrotnie aplikować w ramach różnych naborów. Jest tylko jeden podmiot, z którym należy się kontaktować, co upraszcza i uelastycznia cały proces ubiegania się o fundusze. Dla dużych firm i konsorcjów to Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, a dla MŚP – Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.

Jakie korzyści mogą uzyskać beneficjenci Ścieżki SMART? Przede wszystkim mają szansę zwiększyć swoją konkurencyjność na rynku poprzez

wdrożenie innowacyjnych rozwiązań. Otrzymane wsparcie może się również przyczynić do rozwoju przedsiębiorstw poprzez zwiększenie ich potencjału badawczo-rozwojowego, internacjonalizację czy też podniesienie kompetencji kadr. Wpływ dofinansowania może być również odczuwalny w postaci zwiększonych przychodów przedsiębiorstwa, poprawy efektywności jego działania lub obniżenia kosztów. Beneficjenci zyskują też możliwość optymalizacji i automatyzacji wielu procesów biznesowych dzięki sztucznej inteligencji, chmurze obliczeniowej, systemom zarządzania itp., co pozwala znacząco podnieść efektywność pracy, obniżyć koszty oraz lepiej odpowiadać na potrzeby klientów. W konsekwencji firmy mają szansę zbudować przewagę konkurencyjną i zapewnić sobie dalszy zrównoważony rozwój.

Wielu beneficjentów w Ścieżce SMART widzi szansę na realizację swoich ambicji i celów. Działanie to oferuje nie tylko wsparcie finansowe, ale także dostęp do sieci kontaktów, które mogą pomóc przedsiębiorcom w realizacji ich innowacyjnych projektów.

W dzisiejszym dynamicznym świecie, w którym tempo życia stale przyspiesza, a oczekiwania względem konkurencyjności firm i sukcesu zawodowego rosną, ludzie szukają skutecznych narzędzi i strategii, które pomogą im osiągnąć swoje cele. Ścieżka SMART to mechanizm, który oferuje szereg korzyści, co tłumaczy jego popularność i rekordową liczbę wniosków. Dzięki swojej modułowości, dostępności oraz atrakcyjności program ten może stanowić klucz do innowacyjnej przyszłości dla wielu beneficjentów.

Podsumowując, innowacyjność przedsiębiorstw, konkurencyjność, dostępność, cyfryzacja to dziś konieczność. Ścieżka SMART stwarza możliwość sprawnej realizacji nowoczesnych przedsięwzięć przy wsparciu ekspertów oraz z wykorzystaniem zewnętrznego dofinansowania. Nic zatem dziwnego, że cieszy się ona tak ogromną popularnością wśród przedsiębiorców.

Kolejny nabór w ramach Ścieżki SMART jest zaplanowany na czerwiec bieżącego roku. Czy warto wystartować w kolejnym naborze? Decyzja należy do Państwa.

KAMILA DULBA
Centralny Punkt Informacyjny FE
w Warszawie

Polskie produkty na światowych salonach

fot. Adobe Stock

Dzięki programowi Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki polskie firmy z sektora małych i średnich przedsiębiorstw będą mogły pokazać swoje produkty na EXPO 2025 w Japonii oraz podczas innych międzynarodowych wydarzeń targowych. Nabory wniosków ruszą jeszcze w tym roku.

Dzięki konkursowi *Go to Brand EXPO 2020*, realizowanemu ze środków Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, polskie firmy miały możliwość wzięcia udziału w Wystawie Światowej EXPO 2020 (która odbyła się ostatecznie w roku 2021 ze względu na pandemię). Polski pawilon odwiedziło wtedy ponad 1,5 mln gości z całego świata. Korzyści z uczestnictwa w tym wydarzeniu były ogromne – umożliwiło ono przedsiębiorcom zaprezentowanie produktów i zyskanie nowych klientów, a także wzmocnienie wizerunku Polski oraz naszych przedsiębiorstw na arenie międzynarodowej.

Kolejna taka okazja nadarzy się w przyszłym roku podczas Światowej Wystawy EXPO 2025 w Japonii. Polscy przedsiębiorcy ponownie otrzymają szansę pokazania swoich działań i produktów podczas międzynarodowego wydarzenia na dużą skalę. Firmy zainteresowane tym tematem powinny wziąć udział w naborze realizowanym w ramach programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 w Działaniu 2.25 „Promocja marki innowacyjnych MŚP”, który stanowi kontynuację konkursu *Go to Brand*.

Nabór wniosków od firm chętnych pokazać się na EXPO 2025 w Japonii wystartuje 28 maja br. Z kolei 15 października ruszy nabór wniosków dla przedsiębiorców zainteresowanych

zaprezentowaniem swojej działalności oraz produktów na innych targach międzynarodowych, które odbędą się w najbliższych latach w różnych miejscach globu. Listę wydarzeń targowych, na których będą organizowane stoiska narodowe i gdzie będzie można pojechać dzięki dofinansowaniu z FENG, można znaleźć tutaj: www.parp.gov.pl/storage/grants/documents/771/ZAL_8_DO_RWP_Lista-targow_13102023.pdf. Jest to ponad 100 wybranych wydarzeń, organizowanych w ramach 15 sektorów gospodarki.

Dla kogo międzynarodowe wydarzenia?

Według rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z 17 czerwca 2014 r., uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu, do kategorii mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), które mogą składać swoje wnioski o dofinansowanie do udziału zarówno w EXPO 2025, jak i w pozostałych targach, należą te zatrudniające mniej niż 250 pracowników i których roczny obrót nie przekracza 50 mln euro lub roczna suma bilansowa nie przekracza 43 mln euro.

Mikroprzedsiębiorstwo definiuje się jako przedsiębiorstwo, które zatrudnia mniej niż 10 pracowników i którego roczny obrót lub roczna suma

bilansowa nie przekracza 2 mln euro. Małe przedsiębiorstwo definiuje się jako przedsiębiorstwo, które zatrudnia mniej niż 50 pracowników i którego roczny obrót lub roczna suma bilansowa nie przekracza 10 mln euro. Z kolei średnie przedsiębiorstwa definiuje się jako przedsiębiorstwa, które zatrudniają mniej niż 250 pracowników i których obrót roczny nie przekracza 50 mln euro lub roczna suma bilansowa nie przekracza 43 mln euro.

O dofinansowanie w ramach Działania 2.25 „Promocja marki innowacyjnych MŚP” ubiegać się mogą MMŚP wpisujące się w jeden z określonych sektorów gospodarki: medyczny i farmaceutyczny, budowy i wykańczania budowli, elektroniki profesjonalnej, mikroelektroniki i fotoniki, zielonych technologii (w tym OZE, GOZ), IT/ICT, przemysłu kreatywnego, kosmetyczny, maszyn i urządzeń, meblarski, motoryzacyjny, pojazdów szynowych, statków specjalistycznych, jachtów i łodzi, wysokich technologii w obszarze bezpieczeństwa i towarów podwójnego zastosowania, lotniczo-kosmiczny lub spożywczy.

Na co dofinansowanie?

Działanie 2.25 przewiduje wsparcie projektów, których celem jest zwiększenie skali eksportu przedsiębiorstw. Dzięki dofinansowaniu przedsiębiorcy będą mogli nie tylko wprowadzić swoją firmę na rynek międzynarodowy, ale również wziąć udział w wydarzeniach targowych i konferencyjnych, co może skutkować pozyskaniem nowych klientów. W ramach wsparcia przewidziano również wyjazdowe misje gospodarcze, podczas których organizowane będą spotkania z potencjalnymi kontrahentami. Wszystkie te inicjatywy będą służyły promowaniu marki produktowej przedsiębiorcy oraz Marki Polskiej Gospodarki.

Marka Polskiej Gospodarki

Co kryje się pod enigmatycznym sformułowaniem „Marka Polskiej Gospodarki”? Na świecie nie brakuje polskich produktów. Problem w tym, że niewielu ich użytkowników zdaje sobie sprawę z kraju ich pochodzenia. Stąd też zrodził się pomysł budowania silnej pozycji rodzimej marki za granicą. Marka Polskiej Gospodarki ma służyć promocji polskich produktów oraz polskich przedsiębiorców za granicą. Powstała w wyniku realizacji projektu systemowego „Promocja polskiej gospodarki na rynkach międzynarodowych” w Działaniu 6.5.1 w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013.

Marka Polskiej Gospodarki to spójny pakiet wizualny, który ma pokazywać użytkownikom za granicą, że dany produkt pochodzi właśnie z naszego kraju. By móc oznaczać odpowiednimi logotypami swoje produkty, przedsiębiorca musi złożyć wniosek o użyczenie znaku Marki Polskiej Gospodarki i wykorzystać go podczas działań promocyjnych.

Piszemy o tym, gdyż beneficjenci Działania 2.25 „Promocja marki innowacyjnych MŚP” są zobowiązani do używania znaku Marki Polskiej Gospodarki podczas imprez targowo-wystawienniczych czy misji gospodarczych oraz do umieszczania logo na swoich materiałach promocyjnych. W tym przypadku przedsiębiorcy zostali zwolnieni z obowiązku wnioskowania o użyczenie znaku na powyższe cele. Więcej na temat Marki Polskiej Gospodarki można przeczytać pod linkiem: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/marka-polskiej-gospodarki>. Tu też można znaleźć wniosek o użyczenie Marki Polskiej Gospodarki.

DOMINIK KRZYSZTOFOWICZ

fot. Adobe Stock

Polskie Mosty Technologiczne w praktyce

Polskie Mosty Technologiczne to projekt, którego celem jest wsparcie promocji oraz internacjonalizacji innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) na wybranych rynkach zagranicznych. Polska Agencja Inwestycji i Handlu SA (PAIH) udowadnia, że oferowane w projekcie narzędzia wsparcia pozwalają na skuteczne wdrożenie innowacji za granicą oraz na budowę solidnych fundamentów eksportowych. Dotychczas z pomocy skorzystało niemal 800 firm, a ekspozycja ich produktów poza granicami kraju umożliwiła nawiązanie międzynarodowych relacji biznesowych.

Projekt został uruchomiony w 2018 roku. Na jego realizację PAIH przeznaczyła około 107 mln zł, pochodzących z Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój w ramach Poddziałania 3.3.1 Polskie Mosty Technologiczne. Dzięki tym środkom do końca 2023 roku zrealizowano 14 rund naboru, które zgromadziły ponad 2 tysiące innowacyjnych przedsiębiorców zainteresowanych działalnością eksportową.

Przygotowując założenia projektu Polskie Mosty Technologiczne, wiedzieliśmy, że zaproponowana forma wsparcia będzie atrakcyjna dla polskich przedsiębiorców. Zidentyfikowaliśmy potrzeby innowacyjnych firm związane z planowaną przez nie ekspansją na międzynarodowe rynki. Celem Departamentu Projektów Europejskich PAIH, który odpowiada za realizację projektu, było z jednej strony przygotowanie przedsiębiorstw do wspomnianej ekspansji, zapewnienie odpowiednich warunków do bezpiecznego wdrożenia produktów na rynkach pozaunijnych,

z drugiej zaś – wypełnienie misji PAIH, jaką jest m.in. promocja marki polskiej gospodarki oraz kreowanie innowacyjnych postaw wśród przedsiębiorców.

ANETA BRZUZY
dyrektor Departamentu Projektów Europejskich, PAIH

Pierwszy krok w drodze do celu – strategia wejścia na zagraniczny rynek

Projekt realizowany w PAIH zakładał dwa etapy – krajowy i zagraniczny. Pierwszy z nich polegał na przygotowaniu przedsiębiorstw do rozpoczęcia działań eksportowych oraz identyfikacji barier wejścia na nieznany im dotąd rynek. Jak wynika z doświadczeń organizatorów projektu, barierą były głównie brak wiedzy przedsiębiorców na temat uwarunkowań rynkowych, rozpoznania

odpowiednich kanałów sprzedaży, wyzwaniach prawnych czy podatkowych, czynników technologicznych oraz funkcjonującej konkurencji bezpośredniej oraz pośredniej. Określenie optymalnych rozwiązań projektowych było kluczowe dla powodzenia ekspansji zagranicznej i miało na celu ograniczenie ryzyka niepowodzenia. „Etap krajowy Polskich Mostów Technologicznych był drogowskazem do działań na nowych, nieznanych dotychczas rynkach. Chcieliśmy, aby oferowany zakres wsparcia doradczego był kompleksowy i żeby zawierał wszystkie elementy niezbędne do budowania przewag konkurencyjnych oraz wdrażania nowych rozwiązań w biznesie” – wskazuje Aneta Brzuzy.

W etapie krajowym PAIH przygotowała dla MŚP wsparcie w formie usług szkoleniowo-doradczych. Warsztaty dla zakwalifikowanych do projektu przedsiębiorców trwały do 3 dni i skupiały się na intensywnej pracy nad planem wejścia na wybrany rynek. Na innowatorów czekał również pakiet 40-godzinnych konsultacji prowadzonych przez krajowych i zagranicznych ekspertów branżowych. W efekcie – po zakończeniu okresu przygotowawczego – przedsiębiorcy dysponowali perspektywiczną oraz odpowiednio skalibrowaną strategią ekspansji na międzynarodowy rynek.

Granty na uwolnienie potencjału polskich przedsiębiorców

Po zakończeniu etapu krajowego przedsiębiorcy otrzymali dofinansowanie w formie grantów. Były to środki na realizację wspomnianej wcześniej strategii ekspansji międzynarodowej. Do kosztów kwalifikowanych projektu należały usługi doradcze, związane m.in. z wprowadzeniem produktu na nowy rynek, certyfikacją, wzornictwem opakowań, projektowaniem katalogów oraz opisów technicznych, weryfikacją prawną i techniczną dokumentów produktowych, uzyskaniem ochrony własności intelektualnej za granicą, tłumaczeniem, udziałem w targach i misjach gospodarczych, a także działaniami informacyjno-promocyjnymi. Wartość przekazanych przedsiębiorcom grantów wyniosła do 200 tys. zł, w tym do 120 tys. zł na działalność zagraniczną.

Dodatkowym elementem wsparcia dla przedsiębiorców w ramach etapu zagranicznego Polskich Mostów Technologicznych była możliwość skorzystania ze wsparcia organizacyjnego oraz

doświadczenia ekspertów biznesowych Zagranicznych Biur Handlowych PAIH (ZBH). Biura te zatrudniają ponad 100 pracowników w 56 państwach. Wsparcie operacyjne oraz opieka merytoryczna ZBH w etapie zagranicznym projektu była dla uczestników dobrowolna.

Głównym celem etapu zagranicznego było wdrożenie strategii ekspansji oraz zwiększenie wolumenu eksportu. Alokacja projektu pozwoliła na wsparcie prawie 800 przedsiębiorców. Dzięki tym środkom uczestnicy Polskich Mostów Technologicznych wygenerowali ponad 35 mln zł przychodu pochodzącego z eksportu. Ponad 2 tysiące złożonych wniosków o powierzenie grantu świadczy o dużym zainteresowaniu wśród przedsiębiorców taką formą wsparcia. Z kolei osiągnięte wyniki projektu dowodzą skuteczności realizowanej przez PAIH interwencji.

MAGDALENA GĄSIOR
manager projektu „Polskie Mosty Technologiczne”

Przyjęte założenia projektu umożliwiły przedsiębiorstwom rozpoczęcie ekspansji na 25 rynków docelowych. Należały do nich m.in.: USA, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Kanada, Chiny, Singapur, Norwegia czy Kazachstan. Kierunki działań eksportowych zostały dopasowane do konkretnych branż oraz panujących trendów biznesowych. „Realizację projektu »Polskie Mosty Technologiczne« zakończyliśmy 31 grudnia 2023 roku. Obecnie intensywnie pracujemy nad jego kontynuacją. Liczymy, że nasza wytężona praca przyniesie wymierne efekty w postaci uruchomienia w najbliższym czasie kolejnego projektu »Polskie Mosty Technologiczne«, odpowiadającego na potrzeby grupy docelowej. O rozpoczęciu naboru będziemy informować na bieżąco. Do udziału w konkursie zapraszamy wszystkie firmy technologiczne, które zamierzają w najbliższym czasie poszerzyć zakres działań o nowe perspektywy biznesowe. Zachęcamy do śledzenia strony internetowej oraz mediów społecznościowych Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu” – podsumowuje Magdalena Gąsior.

Zespół projektu „Polskie Mosty Technologiczne”
e-mail: pmt@paih.gov.pl
Polska Agencja Inwestycji i Handlu SA
ul. Krucza 50
00-025 Warszawa
www.paih.gov.pl

Wschodni Akcelerator Biznesu 2

Puławski Park Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o. (PPNT) to miejsce wdrażania przedsięwzięć wspierających startupy oraz indywidualnych pomysłodawców, a także przestrzeń dla tworzenia innowacji oraz powstawania najlepszych biznesów.

Dzięki dofinansowaniu z unijnego Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020 możliwa była realizacja projektu „Platforma Startowa – Wschodni Akcelerator Biznesu”. Podsumowanie tej 4-letniej inicjatywy, połączone z prezentacją jej efektów, odbyło się we wrześniu ubiegłego roku. W ramach projektu, realizowanego we współpracy z partnerami – Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (UMCS), Instytutem Nowych Syntezy Chemicznych w Puławach czy Grupą Azoty Puławy, wsparcie uzyskało 315 startupów z branży ekologicznej, rolno-spożywczej oraz IT/ICT. W kolejnym etapie programu (Działanie 1.1.2) uzyskały one łącznie 127 mln zł dotacji inwestycyjnej na rozwój oraz wdrożenie swoich produktów.

Niektóre ze startupów mają swoją stałą siedzibę w Puławskim Parku Naukowo-Technologicznym. Wśród nich znajdują się:

- MakeGrowLab, który stworzył biodegradowalny materiał tkany przez mikroorganizmy;
  - My Egg, który opracował płynny, roślinny zamiennik jaja w taki sposób, aby pod względem wartości odżywczej, jak najbardziej przypominał on jajo kurze;
  - Renderro-Cloud Storage, który umożliwia przechowywanie wszystkich najlepszych projektów i zasobów w jednym, łatwo dostępnym miejscu.
- To tylko trzy z wielu zespołów startupowych, które z sukcesem ukończyły inkubację w ramach Wschodniego Akceleratora Biznesu oraz otrzymały inwestycyjne wsparcie finansowe z Funduszy Europejskich.

W czerwcu 2023 roku Puławski Park Naukowo-Technologiczny zakończył wdrożenie 2-letniego, pilotażowego projektu „Strefa Pomysłodawcy – Wsparcie 4.0”, współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020. Jego celem było wypracowanie optymalnych warunków wspierania indywidualnych pomysłodawców, mających się nauczyć, jak przekształcić pomysł w realny biznes. Dzięki zespołowi ekspertów oraz menedżerów pomysłodawcy sprawdzali swoje możliwości biznesowe, a niekiedy również podejmowali decyzję o wejściu na rynek i zakładali spółki, nierzadko korzystając

z pomocy w ramach programów ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości. Powodzenie przedsięwzięcia oraz jego prawidłowa realizacja przyczyniły się do włączenia na stałe tego typu inicjatyw do działalności PPNT.

Istotną rolę odgrywa również współpraca PPNT z partnerami wspierającymi wschodzące firmy. Najbardziej obiecujące startupy mogły skorzystać z programu mentoringowego *InCredibles* Sebastiana Kulczyka. Dobre relacje z przedstawicielami *venture capital* pozwoliły im z kolei pozyskać finansowanie dla inwestycji.

W 2024 roku ruszył projekt „**Wschodni Akcelerator Biznesu 2**”. Puławski Park Naukowo-Technologiczny oraz partnerzy – Krakowski Park Technologiczny, Platforma Przemysłu Przyszłości, IUNG, Politechnika Lubelska, UMCS, Rebels Valley i Netrix Link pozyskali 25 mln zł z programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027 (Działanie 1.1 Platformy startowe dla nowych pomysłów) na realizację 3-letniego przedsięwzięcia. W ramach platformy startowej WAB2 200 startupów otrzyma wsparcie na wdrożenie swojego pomysłu biznesowego. Przewidziano 5 obszarów specjalizacji:

- branża rolno-spożywcza,
- ekologia,
- przemysł 4.0,
- sport,
- *gamedev* (tworzenie gier komputerowych).

Zasady aplikowania będą bardzo podobne do dotychczasowych. Do najważniejszych kryteriów wyboru projektów zalicza się: innowacyjność pomysłu, konkurencyjność i skalowalność. Oczywiście silny, zgrany zespół startupowy to już połowa sukcesu.

Obecna edycja Wschodniego Akceleratora Biznesu w bardzo dużym zakresie angażuje ekosystem. W przedsięwzięciu uczestniczą duże

marki, m.in.: Siemens, Cisco, Astor, InCredibles, Azoty Puławy, Orange, Bank PKO, Bank BNP. Zespoły startupowe będą miały okazję skorzystać ze wsparcia mentorskiego, nawiązać trwałe relacje biznesowe, a nawet wdrożyć swoje rozwiązania w największych markach technologicznych. Co ważne, formuła inkubacji jest oparta na poszukiwaniu rozwiązań, które mają maksymalną szansę na wdrożenie, stąd każdy nabór będzie dotyczył innego partnera ekosystemowego, który wskaże konkretny problem do rozwiązania. Poza usługami mającymi się przyczynić do rozwoju najbardziej optymalnego modelu biznesowego startupy w ramach projektu będą mogły skorzystać z grantu o minimalnej wysokości 30 tys. zł.

W 2024 roku Puławski Park Naukowo-Technologiczny będzie prowadził liczne przedsięwzięcia ukierunkowane na wspieranie przedsiębiorczości nie tylko na poziomie lokalnym czy krajowym, ale również międzynarodowym. Tu należy wspomnieć np. o pracy nad projektem *Excellence Hub*, realizowanym w ramach programu Horyzont Europa.

W Puławskim Parku Naukowo-Technologicznym dla początkujących przedsiębiorców są dostępne zasoby technologiczne, lokalowe oraz osobowe tak, aby mogli oni otrzymać jak najwięcej cennych wskazówek i obrać właściwy kierunek działania. Dzięki pracy zespołowej, opartej na relacjach i kontaktach biznesowych, przedsiębiorcy mają możliwość uczestniczyć w tworzeniu innowacyjnych rozwiązań biznesowych.

DOROTA BABSKA
Puławski Park Naukowo-Technologiczny
ul. Mościckiego 1
24-110 Puławy
Wschodni Akcelerator Biznesu
kom.: +48 500 169 810
e-mail: info@wab.biz.pl

FENG sfinansuje inwestycje venture capital

PFR Ventures pomoże funduszom zarządzającym *venture capital* inwestować w polskie, młode firmy, szczególnie z rynku technologicznego. Na ten cel ze środków programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) przeznaczono prawie 2 mld zł. W tym roku przewidziano pięć naborów wniosków. Spółka PFR Ventures to – jak czytamy na jej stronie internetowej pfrventures.pl – „największy w Europie Środkowo-Wschodniej zarządzający funduszami funduszy”. Inwestuje ona środki w fundusze *venture capital* wspólnie z prywatnymi inwestorami, aniołami biznesu oraz korporacjami.

Wyjaśnienia wymaga, co kryje się pod angielskim zwrotem *venture capital*. Jest to tzw. kapitał podwyższonego ryzyka. Stanowi on specyficzną formę rozwoju przedsiębiorstw (szczególnie startupów oraz firm we wczesnej fazie rozwoju), gdyż inwestor staje się współwłaścicielem spółki, której udziela wsparcia. Inwestorzy szukają firm, które z jednej strony dają duże nadzieje na zysk, ale z drugiej strony równie wysokie jest ryzyko niepowodzenia inwestycji.

PFR Ventures zarządza dziewięcioma funduszami funduszy, czyli tzw. programami. Pięć z nich jest w 100 proc. finansowanych ze środków europejskich w ramach FENG. Są to programy:

- PFR Starter,
- PFR Biznest,
- PFR Otwarte Innowacje,
- PFR KOFFI
- PFR NCBR CVC.

Ich celem jest pobudzenie krajowego rynku *venture capital* i kierowanie finansowania do innowacyjnych MŚP. PFR Ventures poprzez swoje programy chce również zaktywizować inwestorów prywatnych, firmy, korporacje oraz tzw. aniołów biznesu. Na ten cel przeznaczono z Unii Europejskiej około 2 mld zł (do tego ponad 1 mld zł mają dołożyć prywatni inwestorzy).

Do 19 lutego br. zarządzający funduszami mogli składać wnioski do nowych edycji wspomnianych wyżej programów. W sumie podobnych naborów ma być pięć do końca tego roku.

PFR Starter

Program ten skierowany jest do zespołów zarządzających, które chcą wspierać innowacyjne przedsiębiorstwa na najwcześniejszym etapie rozwoju (jeszcze przed pierwszą komercyjną sprzedażą). Fundusz utworzony w ramach tego programu może zainwestować maksymalnie 5 mln zł na 4 lata w jedną firmę. Inwestorzy prywatni oraz zespół zarządzający muszą wnieść co najmniej 20 proc. środków, a pozostałe 80 proc. to kapitał z FENG.

W naborach do programu mogą wziąć udział podmioty zarządzające, które spełniają warunki określone w „Zasadach naboru oraz wyboru ofert” (dokument ten jest dostępny na stronie pfrventures.pl). Warto podkreślić, że na dzień składania wniosku taki podmiot nie musi istnieć. Wtedy ofertę w naborze składa osoba fizyczna, która ten podmiot planuje utworzyć.

Całkowita kwota środków przeznaczonych na zapewnienie finansowania przez fundusz *venture capital* w ramach programu PFR Starter to 807 mln zł. Jeden oferent może się ubiegać w ramach jednego naboru o środki wysokości nie mniejszej niż 20 mln zł oraz nie większej niż 65 mln zł.

PFR Biznest

Celem programu jest pobudzenie działalności aniołów biznesu w naszym kraju i zachęcenie ich do inwestowania w młode, innowacyjne spółki. Ten program również jest skierowany do zespołów zarządzających *venture capital*, które chcą inwestować w firmy we wczesnej fazie rozwoju, co ważne – wspólnie z aniołami biznesu.

W tym przypadku przewidziano, że maksymalna inwestycja w firmę wyniesie 5 mln zł w ciągu 4 lat. Wkład prywatny musi stanowić 40 proc. (wkład inwestorów prywatnych oraz partnerów zarządzających).

Łączna pula środków na nabory w tym programie to 232 mln zł.

PFR Otwarte Innowacje

Program jest skierowany do zespołów chętnych do zarządzania funduszami *venture capital*, które będą inwestować w spółki z sektora MŚP pracujące nad projektami technologicznymi z komponentem badawczo-rozwojowym.

W tym przypadku możliwe jest przyjęcie standardowej struktury funduszu, gdzie PFR OI inwestuje maksymalnie 60 proc. środków (od 45 do 80 mln zł), a pozostałe 40 proc. pochodzi od inwestora prywatnego (w tym od 1 do 20 proc. od podmiotu zarządzającego). Możliwe jest jednak złożenie oferty również w tzw. modelu koinwestycyjnym, gdzie PFR OI inwestuje maksymalnie 97 proc. środków (od 45 do 80 mln zł), a podmiot zarządzający wnosi wkład w wysokości od 3 do 20 proc. całości kapitalizacji. Środki pochodzące z obu tych podmiotów mają stanowić 60 proc. inwestycji. Pozostałe 40 proc. wnosi koinwestor prywatny, który nie zalicza się do funduszu koinwestycyjnego.

PFR KOFFI

PFR KOFFI skierowany jest do funduszy *venture capital*, których strategia koncentruje się na inwestycjach w innowacyjne spółki, znajdujące się na etapie wzrostu, rozwoju lub ekspansji. W tym programie oferentami mogą być zespoły zarządzające funduszami *venture capital*, które posiadają *know-how* umożliwiający udzielenie wsparcia młodym firmom technologicznym.

Jeden fundusz może otrzymać od PFR KOFFI maksymalnie 80 mln zł. W przypadku tego programu minimalna inwestycja wynosi 4 mln zł, przy czym inwestor prywatny musi dać minimum 40 proc. środków.

Do dyspozycji programu jest 217 mln zł.

PFR CVC

Jest to pierwszy w Polsce fundusz funduszy przeznaczony dla korporacji, które chcą inwestować w innowacje przy pomocy profesjonalnych i niezależnych zespołów zarządzających.

Program ma przeznaczyć środki na inwestycje w niezależne fundusze CVC (*Corporate Venture Capital*). Pod tym tajemniczym sformułowaniem kryją się po prostu duże firmy oraz korporacje, które inwestują w małe innowacyjne firmy technologiczne na ich wczesnym etapie rozwoju. CVC

inwestują przede wszystkim w firmy ze swojej branży.

Finansowana ze środków FENG edycja PFR CVC daje korporacjom dwie możliwości zaangażowania się. Pierwsza z nich to tzw. model *commitmentowy*, w którym korporacja przystępuje bezpośrednio do funduszu. Jej wkład stanowi minimum 40 proc. środków (z czego korporacja ma wnieść minimum 75 proc., a resztę – pozostali inwestorzy prywatni, choć może też pokryć 100 proc.). Z programu PFR CVC pochodzi maksymalnie 60 proc. środków. Drugi model podobny jest do opisanego wcześniej modelu koinwestycyjnego, w którym PFR CVC wnosi maksymalnie 97 proc. kapitalizacji funduszu CVC (pozostała kwota pochodzi od podmiotu zarządzającego). Suma tych kwot stanowi maksymalnie 60 proc. inwestycji. Pozostałe minimum 40 proc. pochodzi od koinwestora (w tym minimum 60 proc. wnosi korporacja wraz z ewentualnymi, pozostałymi koinwestorami).

Więcej o programach, kolejnych terminach naborów i ich warunkach można dowiedzieć się śledząc portal: pfrventures.pl.

DOMINIK KRZYSZTOFOWICZ

fot. Adobe Stock

Erasmus dla młodych przedsiębiorców

Fundusze Europejskie od lat wspierają zarówno nowych, jak i doświadczonych przedsiębiorców w rozwoju działalności ich firm. W nowej perspektywie finansowej na lata 2021-2027 mają oni możliwość skorzystać ze wsparcia m.in. na projekty badawczo-rozwojowe, wdrażanie innowacji, rozwiązania ekologiczne, działalność za granicą czy podnoszenie kompetencji. Pomoc unijna może mieć formę dotacji lub preferencyjnej pożyczki.

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) od 10 lat realizuje program Erasmus dla młodych przedsiębiorców (*EYE – Erasmus for Young Entrepreneurs*). Jest to program wymiany, który daje przyszłym oraz początkującym adeptom biznesu możliwość uczenia się od doświadczonych kolegów, prowadzących małe firmy

w innych państwach Unii Europejskiej i nie tylko. W ten sposób zdobywają oni umiejętności zarządcze. Dzięki *EYE* mają również dostęp do praktycznej oraz finansowej pomocy.

Program ułatwia wymianę wiedzy i doświadczeń pomiędzy przedsiębiorcami prowadzącymi firmy znajdujące się na różnym etapie rozwoju. Daje im możliwość stworzenia sieci kontaktów w całej Europie oraz stanowi okazję dla europejskich MŚP do nawiązywania nowych relacji handlowych.

Osoby początkujące w biznesie mogą zyskać umiejętności konieczne do prowadzenia oraz rozwijania firmy podczas pobytu u doświadczonego przedsiębiorcy. Maksymalna długość takiej wizyty za granicą wynosi 6 miesięcy.

fot. Adobe Stock

Korzyści, jakie oferuje program, to:

- comiesięczne wsparcie finansowe w kwocie od 530 do 1100 euro na czas pobytu (w zależności od wybranego kraju),
- dostęp do wiedzy ekspertów oraz praktycznych rozwiązań,
- zbudowanie sieci kontaktów i relacji,
- udoskonalenie umiejętności językowych.

W związku z uczestnictwem w programie *EYE* młody przedsiębiorca nie może pobierać żadnych korzyści materialnych poza wspomnianym, comiesięcznym wsparciem finansowym – w szczególności nie może otrzymywać od przedsiębiorcy go przyjmującego wynagrodzenia w jakiegokolwiek formie.

Osoby zainteresowane wyjazdem za granicę w ramach programu muszą przejść następującą ścieżkę:

- etap 1: złożenie wniosku o udzielenie wsparcia finansowego – wniosek należy wypełnić w języku angielskim przy użyciu systemu wskazanego na stronie naboru, czyli tzw. INZ – Internetowego Narzędzia Zarządzania; do wniosku należy dołączyć życiorys w języku angielskim oraz biznesplan;
- etap 2: nawiązanie relacji – wraz z informacją o przyjęciu wniosku młody przedsiębiorca otrzymuje dostęp do internetowej bazy danych, zawierającej informacje o tzw. przedsiębiorcach przyjmujących, spośród których może wybrać przedsiębiorcę dla siebie; w bazie danych można wskazać maksymalnie 5 osób;
- etap 3: zobowiązanie i przygotowanie – młody przedsiębiorca oraz przedsiębiorca przyjmujący sporządzają tzw. plan pobytu; następnie Instytucja Pośrednicząca, czyli PARP, oraz młody przedsiębiorca zawierają umowę;
- etap 4: wdrożenie – pobyt u przedsiębiorcy przyjmującego może być nieprzerwany lub można go podzielić na kilka okresów; po zakończeniu wizyty młody przedsiębiorca sporządza w INZ/systemie sprawozdanie w języku angielskim; jest on także zobowiązany do zbierania w trakcie wizyty dokumentów potwierdzających jego pobyt za granicą (np. rachunków, kart pokładowych, umowy najmu mieszkania).

Udział w programie *EYE* daje wiele korzyści również doświadczonemu przedsiębiorcy. Dzięki zgłoszeniu się do pełnienia roli przyjmującego:

- korzysta on z usług profesjonalnych organizacji pośredniczących, które pomogą mu znaleźć odpowiedniego partnera biznesowego do wymiany;

- współpracuje z początkującym przedsiębiorcą, który może wnieść nowe pomysły i „świeże spojrzenie” do prowadzonego przez niego biznesu;
- zyskuje dostęp do wiedzy i umiejętności, którymi dysponuje początkujący przedsiębiorca;
- nawiązuje kontakty z przedsiębiorcami z innych państw UE i może z nimi współpracować;
- zdobywa wiedzę na temat zagranicznych rynków, co stwarza nowe szanse biznesowe;
- poszerza swoją sieć kontaktów i relacji, co może się okazać przydatne w przyszłości i ułatwić pozyskanie potrzebnych referencji czy znalezienie zagranicznego partnera;
- doskonalą swoje umiejętności językowe.

Większość przyjmujących tak ceni sobie to doświadczenie, że decyduje się na przyjmowanie kolejnych początkujących przedsiębiorców!

Zgłoszenie i udział w programie są bezpłatne. Nie są wymagane żadne opłaty za aplikację czy uczestnictwo. Koszty związane z pobytem początkującego przedsiębiorcy u doświadczonego kolegi są pokrywane są z grantu, który otrzymuje młody adept biznesu z Komisji Europejskiej.

Obowiązkiem przyjmującego jest zapewnienie młodemu przedsiębiorcy miejsca do pracy u siebie w firmie.

Osoby zainteresowane udziałem w programie zapraszamy do kontaktu z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości, która pełni rolę Instytucji Pośredniczącej.

Więcej informacji o roli przedsiębiorcy przyjmującego i związanych z tym zadaniach można znaleźć w anglojęzycznym „Przewodniku dla przedsiębiorców przyjmujących uczestników wymian”, znajdującym się na stronie: https://europa.eu/youreurope/business/running-business/start-ups/erasmus-young-entrepreneurs/index_pl.htm.

Aktualny nabór w programie trwa do 31 stycznia 2027 roku. Serdecznie zachęcamy do odwiedzenia strony Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, gdzie znajdują Państwo więcej szczegółowych informacji: <https://www.parp.gov.pl/component/grants/grants/erasmus-dla-mlodych-przedsiębiorców#dokumenty>.

MAGDALENA ADAMCZYK
Centralny Punkt Informacyjny FE
w Warszawie

fot. Adobe Stock

Innowacje społeczne w Funduszach Europejskich

Innowacje w przedsiębiorczości, finansowane z Funduszy Europejskich, stanowią kluczowy element rozwoju gospodarczego w krajach Unii Europejskiej. Te środki są wsparciem dla przedsiębiorstw, które pragną wprowadzić nowatorskie rozwiązania, rozwijać nowe produkty bądź usługi oraz poprawić swoje procesy biznesowe.

Fundusze Europejskie, takie jak Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) czy Europejski Fundusz Społeczny (EFS), oferują różnorodne programy wsparcia, które promują innowacje w przedsiębiorczości na różnych etapach rozwoju firm. Mogą to być dotacje, pożyczki preferencyjne czy nawet inkubatory przedsiębiorczości, które pomagają we wdrażaniu pomysłów biznesowych.

Jednym z najbardziej popularnych instrumentów są dotacje, które umożliwiają przedsiębiorstwom pozyskanie bezpośredniego finansowania na rozwój nowych produktów, usług lub technologii. Te środki mogą być przeznaczone na pokrycie kosztów związanych z badaniami i rozwojem, zakupem sprzętu czy szkoleniami pracowników.

Fundusze Europejskie często oferują również pożyczki preferencyjne, czyli kredyty udzielane przedsiębiorstwom na korzystnych warunkach, np. z niższym oprocentowaniem niż standardowe kredyty komercyjne. Dzięki temu przedsiębiorstwa mogą zdobyć dodatkowy kapitał na rozwój

bez konieczności ponoszenia wysokich kosztów finansowania.

Innym istotnym narzędziem wsparcia są inkubatory przedsiębiorczości, które zapewniają początkującym firmom infrastrukturę, wsparcie biznesowe i dostęp do ekspertów. Inkubatory oferują również szkolenia, mentoring oraz możliwość nawiązywania kontaktów z innymi przedsiębiorcami czy partnerami biznesowymi. Dzięki temu przedsiębiorstwa mogą skorzystać z profesjonalnego wsparcia na wczesnych etapach rozwoju, co zwiększa ich szanse na sukces.

Fundusze Europejskie wspierają również programy szkoleniowe i doradcze, które mają na celu podnoszenie kompetencji oraz umiejętności przedsiębiorców i pracowników. Te programy mogą obejmować szkolenia z zakresu zarządzania, marketingu, finansów czy technologii. To pomaga firmom lepiej wykorzystać swój potencjał i rozwijać się bardziej efektywnie.

Wpływ innowacyjności przedsiębiorstw na rozwój gospodarczy dotyczy wielu aspektów. Po pierwsze nowe produkty i usługi często otwierają nowe rynki lub umożliwiają przedsiębiorstwom zdobycie większego udziału w istniejących rynkach. To z kolei przekłada się na wzrost obrotów i generowanie zysków. Ponadto poprawa konkurencyjności na rynku, wynikająca z wprowadzenia innowacyjnych rozwiązań, może prowadzić

do większej efektywności oraz wydajności firm, co z kolei przyczynia się do ich dalszego rozwoju i stabilności.

Dodatkowo innowacje w przedsiębiorczości mogą prowadzić do rozwoju całych sektorów gospodarki. Na przykład innowacyjne technologie często wspierają transformację sektorów tradycyjnych, takich jak przemysł ciężki czy rolnictwo, w bardziej nowoczesne i zrównoważone gałęzie przemysłu. To z kolei może przyczynić się do wzrostu produktywności oraz konkurencyjności całych sektorów, co przekłada się na tworzenie nowych miejsc pracy czy też zwiększenie dochodów.

Innowacje społeczne to również działania, które wprowadzają nowe rozwiązania mające na celu poprawę warunków życia społeczeństwa i stawienie czoła problemom społecznym lub środowiskowym. Zagadnieniem, na które warto zwrócić szczególną uwagę, są projekty senioralne.

Wiele krajów europejskich mierzy się w ostatnich latach z transformacją demograficzną, związaną z procesem starzenia się społeczeństwa. Według danych GUS z 2021 roku osoby w wieku 60 lat i więcej stanowiły ponad 20 proc. populacji Polski. Przewiduje się, że w 2050 roku odsetek ten wyniesie już ponad 40 proc. Komisja Europejska zwraca uwagę na potrzebę poszanowania praw seniorów do samostanowienia, wyboru stylu życia i aktywności społecznej. Zmiany demograficzne zachodzące w polskim społeczeństwie oraz systematycznie

zwiększająca się grupa osób starszych wymagają uzupełnienia krajowej polityki senioralnej o dodatkowe rozwiązania. W tym przypadku innowacyjność jest właściwym kierunkiem, aby osiągnąć zakładane cele.

Innowacyjne podejście do polityki senioralnej w projektach finansowanych z Funduszy Europejskich może obejmować szereg działań ukierunkowanych na poprawę jakości życia osób starszych, ich integrację społeczną, dbałość o zdrowie, edukację, jak również aktywność społeczną i zawodową. Przykładami takich innowacyjnych rozwiązań mogą być:

- technologie dla seniorów, takie jak platformy online do nauki i komunikacji dostosowane do specyficznych wymagań użytkowników, ułatwiające seniorom dostęp do usług zdrowotnych, edukacyjnych i społecznych; tego typu narzędzia przyczyniają się do przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu, które dla dużej grupy seniorów stanowi poważne utrudnienie;
- organizacja innowacyjnych programów kulturalnych, szkoleń i wydarzeń społecznych, które promują aktywność seniorów oraz integrację międzypokoleniową, jak również zachęcają ich do rozwijania zainteresowań;
- projekty wspierające aktywność fizyczną seniorów, dostosowane do ich potrzeb i możliwości;
- programy ukierunkowane na rozwój umiejętności zawodowych seniorów, promowanie przedsiębiorczości wśród osób starszych, a także kształtowanie elastycznego i dostosowanego do wieku rynku pracy.

fot. Adobe Stock

Projekty finansowane z Funduszy Europejskich są nierzadko dla ich realizatorów okazją do współpracy z partnerami zagranicznymi, co umożliwia wymianę doświadczeń i stanowi inspirację do tworzenia bardziej efektywnych rozwiązań. Wszystkie te innowacje mogą przyczynić się do stworzenia w społeczeństwie bardziej zrównoważonego i wspierającego środowiska dla osób starszych. Współpraca ponadnarodowa odgrywa kluczową rolę w przyspieszeniu procesu tworzenia i wprowadzania nowatorskich rozwiązań. Jest ona szczególnie ważna w dziedzinie innowacji, ponieważ pozwala na łączenie różnych perspektyw, zasobów i umiejętności, co sprzyja bardziej kompleksowemu oraz skutecznemu podejściu do stawiania czoła problemom. Korzyści z takiej współpracy mogą być następujące:

- dostęp do różnorodnych umiejętności oraz wiedzy, dzięki któremu zespoły innowacyjne są bardziej zróżnicowane i zdolne do rozwiązywania bardziej skomplikowanych problemów;
- wymiana doświadczeń w zakresie najlepszych praktyk, wniosków z badań oraz wiedzy praktycznej, co przyspiesza proces tworzenia innowacji;
- realizacja projektów badawczych i innowacyjnych, finansowanych wspólnie przez różne kraje, która przyczynia się do efektywniejszego wykorzystania środków oraz wdrażania przedsięwzięć o większym zasięgu;
- wspólna infrastruktura badawcza i zasoby, co podnosi efektywność prowadzonych badań i zachęca do innowacji technologicznych.

fot. Adobe Stock

Aktywność społeczna seniorów ma pozytywny wpływ nie tylko na jakość życia ich samych oraz ich rodzin, ale także na integralność społeczności lokalnych. Aktywni seniorzy czują się bardziej zintegrowani ze społeczeństwem, co pozytywnie wpływa na ich zdrowie oraz samopoczucie, a także przyczynia się do zwiększenia aktywności i zaangażowania innych osób w życie społeczne. Zachęcanie osób starszych do aktywnego udziału w życiu społecznym oraz ich angażowanie w proces podnoszenia jakości skierowanych do nich usług są ważne również dla budowania społeczeństwa opartego na poszanowaniu praw człowieka i równości szans. To najlepszy sposób, aby upewnić się, że usługi skierowane do osób starszych będą odpowiadać ich faktycznym potrzebom, a tym samym efektywnie i kompleksowo odpowiadać na wyzwania starzejącego się społeczeństwa.

Warto spojrzeć na sposób, w jaki mierzą się z tym wyzwaniem niektóre kraje UE:

- Belgia, Holandia i Włochy – model polityki uwzględniający potrzeby osób starszych, angażujący do procesu decyzyjnego indywidualnych seniorów, stowarzyszenia osób starszych, rady doradcze seniorów, środowisko naukowe oraz władze lokalne;
- Holandia, Czechy oraz Hiszpania – forum moderowanych dyskusji dla osób starszych w nieformalnej atmosferze, np. w formie kawiarenek tematycznych moderowanych przez przeszkolone osoby lub w centrach spotkań społecznych dla osób starszych;
- Szwecja, Finlandia i Francja – formalne i nieformalne zespoły składające się z seniorów (komitety, rady starszych, rady emerytów, rady ds. życia społecznego seniorów), funkcjonujące w lokalnych instytucjach w dzielnicach miasta, a służące wymianie poglądów oraz prezentowaniu stanowiska na temat wszystkich spraw dotyczących organizacji i życia codziennego seniorów, a także ich dostępu do usług oraz aktywności.

Według raportu podsumowującego wyniki 7. edycji „Badania zdrowia, starzenia się populacji

i procesów emerytalnych SHARE: 50+ w Europie” Polska zajmuje trzecie miejsce w rankingu stopnia zagrożenia wykluczeniem społecznym. Czynniki, które silnie oddziałują na skalę tego zjawiska, są: zakończenie aktywności zawodowej, przejście na emeryturę i zmiana dotychczasowego stylu życia, pogarszający się stan zdrowia czy spadek dochodów gospodarstwa domowego, które uniemożliwiają podejmowanie tyłu aktywności, co dotychczas. Skuteczna i aktywna polityka senioralna powinna zapewnić poprawę jakości życia osób starszych po przejściu na emeryturę, w tym ich sytuacji ekonomicznej.

Podsumowując, należy zauważyć, że fakt, iż Fundusze Europejskie stymulują współpracę międzysektorową oraz transfer wiedzy i technologii pomiędzy różnymi podmiotami gospodarczymi, sprzyja dalszemu rozwojowi innowacji. Na przykład Instrument na rzecz Małych i Średnich Przedsiębiorstw (ang. *SME Instrument*) w ramach programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji (ang. *COSME*) wspiera przedsiębiorstwa w ich innowacyjnych projektach, co przyczynia się do rozwoju oraz wzrostu konkurencyjności europejskiej gospodarki. Nie można również zapominać o znaczeniu innowacji społecznych finansowanych z Funduszy Europejskich. Inwestycje w projekty społeczne i środowiskowe mają duży wpływ na rozwój społeczności lokalnych oraz na poprawę jakości życia obywateli. Innowacje w zakresie przedsiębiorczości, stymulowane przez środki unijne, stanowią istotny czynnik rozwoju gospodarczego, zwiększają konkurencyjność przedsiębiorstw oraz powodują powstawanie nowych miejsc pracy. Dzięki wsparciu UE firmy mają możliwość prowadzenia działań badawczo-rozwojowych, wprowadzania nowych produktów i usług oraz efektywniejszego funkcjonowania na rynku, co przyczynia się do dalszego rozwoju gospodarczego regionów Unii Europejskiej.

AGNIESZKA GRZĘDA

MICHAŁ SIERANKOWSKI

Wydział Projektów EFS

Centrum Projektów Europejskich

Innowacyjność w regionie Południowego Bałtyku

fol. Adobe Stock

Program Interreg Południowy Bałtyk stanowi ośrodek innowacyjnych projektów, kierując się w nową perspektywę finansową 2021-2027. Zainaugurowany budżet programu – imponujące 85,5 mln euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) – jest impulsem napędzającym rozwój regionu. Ostatnie rozszerzenie obszaru kwalifikowalnego o subregion olsztyński otwiera nowe możliwości dla Polski, wzmacniając jej potencjał rozwojowy.

W perspektywie 2021-2027 program Interreg Południowy Bałtyk stawia na cztery priorytety:

- Priorytet 1: Innowacyjny Południowy Bałtyk,
- Priorytet 2: Zrównoważony Południowy Bałtyk,
- Priorytet 3: Atrakcyjny Południowy Bałtyk,
- Priorytet 4: Aktywny Południowy Bałtyk.

Już po pierwszym naborze projektów regularnych zarysował się obraz popularności tematów dotyczących innowacyjnych rozwiązań oraz zrównoważonego podejścia.

W ramach pierwszego priorytetu wybrano trzy projekty, a jednym z nich jest **AMBeR (Advanced Modeling of Baltic cancer e-caRe)**. Projekt skupia się na zaawansowanym modelu e-opieki onkologicznej i ma na celu poprawę dostępności diagnostyki oraz leczenia nowotworów.

Różnice w potencjale innowacyjnym obszarów miejskich i wiejskich stają się coraz bardziej widoczne, zwłaszcza w kontekście odległości do specjalistycznych klinik. **AMBeR** skupia się na rozwiązaniu tych wyzwań, koncentrując się na monitorowaniu leczenia z poziomu domu pacjenta i e-rehabilitacji. Wymiana doświadczeń

pomiędzy partnerami oraz dzielenie się przez nich wiedzą może się przyczynić do zmniejszenia liczby wizyt w szpitalu, gdyż pacjenci rozpoczną rehabilitację onkologiczną wcześniej. To poprawi jakość ich życia. Transgraniczna współpraca w ramach **AMBeR** wpłynie na podniesienie poziomu opieki zdrowotnej, szczególnie w zakresie nowych, cyfrowych technologii w diagnostyce oraz monitorowania i rehabilitacji chorych na nowotwory.

Drugi projekt wartu uwagi to **CONSIDERATION (COMpeteNceS – Inclusive Digital grEen tRansformation)**. Inicjatywa ta jest ukierunkowana na pomoc małym i średnim przedsiębiorstwom (MŚP) w zakresie konkurencyjności oraz zrównoważonego rozwoju poprzez wsparcie cyfryzacji i włączające podejście do zarządzania zmianami. W ramach przedsięwzięcia opracowywane są narzędzia do oceny klimatu i środowiska, które ułatwią MŚP prowadzenie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju. Wykorzystując doświadczenia z duńskiego projektu **Digital Pathways to Growth**, **CONSIDERATION** rozwija platformę "open source", skupiając się na takich obszarach, jak: ocena zrównoważonego rozwoju, zarządzanie danymi biznesowymi, rozwój cyfrowego modelu biznesowego czy rozwijanie umiejętności cyfrowych. Celem projektu jest wzmacnianie cyfryzacji i zmian na rzecz zrównoważonego rozwoju poprzez współpracę w zakresie badań i rozwoju oraz dostarczanie MŚP lepszych narzędzi i wiedzy na potrzeby cyfrowej transformacji.

Trzecim projektem wartym uwagi jest **T.A.B. – Innovation Hubs for Tech, Art and Business**. Inicjatywa ta ma pomóc mniejszym regionom

poprawić ich konkurencyjność oraz zwiększyć atrakcyjność na rynku globalnym. T.A.B. promuje bliską współpracę pomiędzy partnerami, wspierając transfer wiedzy i nowych form współpracy biznesowej. Celem projektu jest także pomoc MŚP, które stanowią istotny element gospodarki obszarów Południowego Bałtyku. W ramach T.A.B. planuje się utworzenie tzw. transgranicznych ośrodków innowacji (ang. *cross-border innovation hubs*) w pięciu reprezentowanych krajach, które będą oferowały porady w zakresie finansowania oraz tworzenia partnerstw strategicznych. Projekt T.A.B. ma ambicję utworzenia sieci łączącej usługi wymagające dużej wiedzy oraz podmioty intensywnie prowadzące badania. Dzięki umożliwieniu instytucjom po obu stronach granicy dzielenie się praktykami w dziedzinie innowacji inicjatywa ta wspiera różnorodne modele innowacyjne, a tym samym przyczynia się do rozwoju regionów.

W ramach drugiego priorytetu programu Interreg Południowy Bałtyk na szczególną uwagę zasługuje projekt **BIOSOLFarm – South Baltic farms – an essential part of renewable energy systems**. Skupia się on na produkcji i magazynowaniu energii na poziomie gospodarstw rolnych, zwiększając jednocześnie bezpieczeństwo energetyczne w regionie. Chociaż wiele gospodarstw jest zbyt małych, aby optymalnie wykorzystać technologie energetyczne, BIOSOLFarm stawia sobie za cel utworzenie stowarzyszeń pilotażowych

i opracowanie narzędzi wspierających proces decyzyjny. Dzięki współpracy stowarzyszeń drobnych rolników z partnerami z obszaru pogranicza w zakresie tworzenia innowacyjnych rozwiązań rolnicy będą mogli ocenić, w jaki sposób efektywność energetyczna przyczyni się do redukcji kosztów, zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych oraz wykreowania bardziej zrównoważonej – ekologicznej, bezpiecznej i dostatniej – przyszłości dla wszystkich zaangażowanych stron.

Program Interreg Południowy Bałtyk w latach 2021-2027 jest i będzie miejscem intensywnych działań innowacyjnych. Wspomniane projekty stanowią kamienie milowe w rozwoju nowoczesnych rozwiązań. Ich innowacyjność nie tylko wspiera konkurencyjność regionu, ale również inspiruje inne obszary, aby tworzyły nowoczesną i postępową przyszłość. Przed nami kolejne nabory: do tej pory odbyły się dwa na projekty regularne, a w bieżącym roku planowane są kolejne dwa; natomiast w lutym rozpocznie się pierwszy nabór na małe projekty, który umożliwi udzielenie wsparcia bardziej elastycznym i zróżnicowanym inicjatywom. Wszystkie działania powinny być ukierunkowane na poprawę jakości życia i budowę zrównoważonej przyszłości dla regionu Południowego Bałtyku.

KATARZYNA SEMPOŁOWICZ-LIPSKA
Wspólny Sekretariat
Programu Interreg Południowy Bałtyk

fot. Adobe Stock

fot. Adobe Stock

Zielona przyszłość pogranicza

Z nowym rokiem Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego SA (KARR) rozpoczęła realizację projektu „Zielona Przyszłość Pogranicza”. Partnerami są niemieckie organizacje Technologie- und Gründerzentrum Bautzen GmbH oraz Hochschule Zittau/Görlitz. Wsparcie finansowe pochodzi z Programu Współpracy Interreg Polska-Saksonia na lata 2021-2027.

Celem projektu jest wykorzystanie szans i możliwości wynikających ze zmian strukturalnych w obszarze transformacji energetycznej, które w założeniu mają prowadzić do ściślejszej współpracy na polsko-niemieckim pograniczu. Przedsięwzięcie umożliwi nawiązanie kontaktów biznesowych na pograniczu oraz ułatwi informowanie o aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Jako innowacyjny element projektu planowany jest również transgraniczny «hackathon».

HUBERT PAPAŁ, Prezes KARR

Działania projektowe

W trakcie trwającego 3 lata projektu planowana jest realizacja Studium Zrównoważonego Rozwoju. Będzie to badanie skupiające się na

transgranicznych potrzebach w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz efektywności energetycznej przedsiębiorstw w Saksonii i Polsce. Ponadto planowane są transgraniczne wydarzenia informacyjno-kooperacyjne, takie jak Wschodniosaksońskie Dni Budowy Maszyn (2 edycja), Forum Energetyczne, Konferencja Przemysłu Tworzyw Sztucznych i Budownictwa Lekkiego (2 edycja) po stronie niemieckiej oraz Polsko-Niemiecko-Czeskie Fora Kooperacji Firm (3 edycja) po stronie polskiej. Projekt zakłada również przeprowadzenie transgranicznego *hackathonu*, który stanowił będzie innowacyjne rozwiązanie służące do wspierania przedsiębiorczości i kreatywności na obszarze polsko-saksońskiego pogranicza.

12 stycznia 2024 roku odbyło się pierwsze spotkanie partnerów projektu w Jeleniej Górze. To wydarzenie pozwoliło na skoordynowanie i określenie kluczowych kierunków wspólnych przedsięwzięć.

Wydarzenia w 2024 roku

Już teraz wiadomo, że Wschodniosaksońskie Dni Budowy Maszyn odbędą się w Bautzen w dniach 16-17 października. Wydarzenie stanowić będzie unikalną okazję dla firm z sektora maszynowego do prezentacji swoich osiągnięć, nawiązania partnerskich relacji oraz wymiany wiedzy na temat

fot. KARR

fot. KARR

najnowszych trendów w branży. To będzie również doskonała szansa dla uczestników projektu „Zielona Przyszłość Pogranicza” na zaprezentowanie efektów swojej współpracy.

Kolejnym istotnym wydarzeniem będzie 31. Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji Firm, zaplanowane na 14 listopada w powiecie karkonoskim. To wydarzenie gospodarcze, które od 30 lat przyczynia się do promowania

współpracy między Polską, Niemcami oraz Czechami. Forum umożliwia nawiązanie wartościowych kontaktów biznesowych, wymianę doświadczeń oraz dyskusję na temat współpracy transgranicznej.

Podsumowując, „Zielona Przyszłość Pogranicza” to inicjatywa ukierunkowana na efektywną współpracę między Polską a Saksonią w kontekście transformacji energetycznej. Projekt ten nie tylko stawia sobie za cel badanie i analizę potrzeb przedsiębiorstw, ale także promuje innowacyjne formy współpracy, takie jak np. *hackathon*, co z pewnością przyczyni się do zacieśnienia więzi między regionami oraz stworzenia trwałych, zrównoważonych rozwiązań.

Szczegółowe informacje o działaniach projektu będą dostępne na stronach internetowych KARR oraz partnerów projektu.

ANETA MĘDZA
Koordynator projektu
„Zielona Przyszłość Pogranicza”
Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego SA
www.karr.pl

fot. Adobe Stock

Bezpieczni mieszkańcy polsko-saksońskiego pogranicza

Nysa Łużycka – piękna rzeka, łącząca Polskę i Saksonię – to dla wielu miejsce wytchnienia lub aktywnego wypoczynku. W obliczu zmian klimatu, jakie na co dzień obserwujemy, bywa także zagrożeniem, które z wielkim zaangażowaniem starają się przewidzieć oraz niwelować służby po obu stronach granicy. Partnerzy wiedzą, że tylko wspólnymi siłami i działaniami można skutecznie wypracować poczucie bezpieczeństwa. W tym celu chętnie sięgają po innowacyjne rozwiązania oraz wsparcie finansowe z Funduszy Europejskich, które można uzyskać m.in. w ramach programu Interreg Polska – Saksonia 2021-2027.

Oba położone nad Nysą regiony partnerskie zmagły się w przeszłości z powodziami i pożarami lasów. Zdarzało się, że mieszkańcy tracili swoje źródło utrzymania. Jeszcze do niedawna nie było odpowiedniego narzędzia komunikacyjnego do szybkiej wymiany informacji, tak istotnej dla podejmowania decyzji w sytuacjach kryzysowych, ani urzędów do obliczania prognoz. Bariera językowa oraz brak odpowiedniego sprzętu znacznie utrudniały sprawną komunikację.

Na poprawę sytuacji wpłynęło przedsięwzięcie „Transgraniczne zapobieganie i zwalczanie powodzi i klęsk żywiołowych”, dzięki któremu

udało się zaprojektować, wdrożyć i rozwinąć wspólną transgraniczną platformę komunikacji w sytuacjach kryzysowych. Oddano do użytku nowe oprogramowanie oraz bazy danych dotyczące powodzi i innych niebezpiecznych zdarzeń. Polskie oraz saksońskie służby i instytucje opracowały scenariusze powodziowe dla poszczególnych wód, oszacowały wpływ powodzi na ludność czy infrastrukturę, a także przeprowadziły symulację następstw powodzi i innych katastrof. Partnerzy wspólnie zaplanowali sposoby reagowania oraz koordynacji działań na podstawie porównania scenariuszy ryzyka, procedur oraz ustawowych norm i regulacji w zakresie świadczenia pomocy transgranicznej. Opracowali także koncepcję powiadomień pomiędzy organami władz po obu stronach granicy. Wszystkie rozwiązania zostały przetestowane podczas polsko-niemieckich ćwiczeń w zakresie akcji przeciwpowodziowych oraz obronnych.

Partnerzy projektu zadbali również o wyposażenie jednostek zarządzania kryzysowego i zakupili m.in. 47 zapór przeciwpowodziowych, 11 radio-telefonów nasobnych cyfrowo-analogowych, dron z kamerą FHD oraz kamerą termowizyjną, głośnikiem, aparaturą sterującą i oświetleniem, a także namiot pneumatyczny wraz z dodatkowym wyposażeniem. Służby otrzymały nowe pojazdy użytkowe do wykorzystania w przypadku wystąpienia powodzi czy innej katastrofy. Pojazdy mogą służyć jako mobilne centrum dowodzenia na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej, ponieważ posiadają system komunikacyjny.

Projekt otrzymał dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w wysokości 85 proc. wydatków kwalifikowalnych, co wyniosło ponad 210 tys. euro.

Sukces wcześniejszych edycji zaowocował zainicjowaniem kolejnego przedsięwzięcia na rzecz koordynacji działań kryzysowych. Tym razem po stronie polskiej do projektu przystąpił powiat żarski, który jako ostatni boryka się z problemem niedrożnego kanału komunikacji pomiędzy służbami po obu stronach granicy. Nowy partner skorzysta z doświadczenia niemieckiego powiatu Görlitz, którego przedstawiciele w poprzedniej perspektywie finansowej stworzyli m.in. platformę informacyjno-komunikacyjną pomiędzy powiatami Bautzen, Zgorzelec i Liberec, służącą do wspólnej koordynacji działań w sytuacjach kryzysowych.

W obecnej perspektywie finansowej partnerzy postawili sobie za cel lepszą współpracę sił dowodzenia oraz sił ratowniczych w sytuacjach kryzysowych, a co za tym idzie – zwiększenie bezpieczeństwa ludności na obszarze wsparcia. W efekcie opracowali projekt **„CIFAD III – Transnarodowe zarządzanie akcją i zasobami w kontekście zdarzeń powodujących wystąpienie szkód związanych z klimatem, w celu transgranicznej ochrony przed katastrofami”**. Realizacja przedsięwzięcia została zaplanowana na okres od kwietnia br. do końca 2026 roku.

Projekt składa się z trzech głównych części. Pierwsza z nich to analiza zagrożeń spowodowanych zmianami klimatycznymi występujących w tej części pogranicza i na jej podstawie przygotowanie transgranicznej wspólnej strategii zapobiegania tym zagrożeniom. Druga część zakłada, że powiat żarski z pomocą *know-how* powiatu Görlitz przystąpi do opracowania platformy komunikacyjnej ze zintegrowanym planowaniem akcji i zasobów. Partnerzy zakupią odpowiednie oprogramowanie oraz wyposażenie umożliwiające monitorowanie katastrof i szybkie przekazywanie informacji. W dużym stopniu zadanie to opierać się ma na doświadczeniach i rozwiązaniach wcześniej wdrożonej platformy „Mobikat”. Partnerom zależy nie tylko na sprawnym przekazywaniu, ale także pozyskiwaniu informacji. Trzecia część projektu obejmie wspólne szkolenia dla multiplikatorów oraz użytkowników platformy, wspólne testy systemów i ćwiczenia, w tym duże praktyczne ćwiczenie końcowe z udziałem sił operacyjnych z obu regionów. Warto tutaj również wspomnieć o planach zakupu specjalnego pojazdu wyposażonego w najnowsze sterowane kamery i technologię radiową do monitorowania oraz oceny sytuacji szkód związanych z klimatem. Innowacyjne będzie połączenie niezależnej komunikacji radiowej z możliwością zasilania ważnymi danymi wspólnej platformy informacyjno-komunikacyjnej bezpośrednio z pojazdu specjalnego poprzez mobilne połączenie internetowe.

Kwota wnioskowanego dofinansowania projektu z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wynosi ponad 1 mln euro (z zastrzeżeniem zmian wynikających z warunków, rekomendacji i korekt technicznych).

ANNA GIBEK
Wspólny Sekretariat
Programu Interreg
Polska – Saksonia 2021-2027

Innowacje na rzecz ochrony bioróżnorodności

Projekt „**Drapieżne pogranicze – transgraniczna współpraca na rzecz zintegrowanej ochrony dużych drapieżników w Polsce i na Słowacji**” to innowacyjny pomysł zastosowania jednolitych technik monitoringu drapieżników z wykorzystaniem sztucznej inteligencji.

Wspólne wyzwanie

Zebranie wiarygodnych informacji na temat liczebności i rozmieszczenia zagrożonych gatunków jest podstawowym narzędziem, które pozwala podejmować odpowiednie decyzje służące ich ochronie. Wilki, rysie i niedźwiedzie to niezwykle ważne zwierzęta dla leśnych ekosystemów, ponieważ wpływają na utrzymanie w nich równowagi. Ich ochrona jest utrudniona, dlatego że potrafią przemieszczać się na duże odległości. Granice dla nich nie istnieją i chętnie wędrują między Polską a Słowacją. Brak ujednoliconych metodyk monitorowania dużych drapieżników powoduje, że dane dotyczące tych gatunków są niespójne zarówno pod względem struktury, jak i liczebności ich populacji. Brakuje również specjalnych narzędzi, zapewniających dostęp do bieżących danych na

temat liczebności, rozmieszczenia i tras migracji zwierząt w obu krajach. To skutecznie utrudnia czy wręcz uniemożliwia planowanie populacji drapieżników i właściwe zarządzanie nią.

Wspólny pomysł na projekt

Odpowiedzią na te wyzwania jest projekt złożony w ramach naboru programu Interreg Polska – Słowacja 2021-2027. Dzięki jego realizacji możliwe będzie usystematyzowanie oraz uzupełnienie wiedzy na temat występowania, liczebności, pokrewieństwa, powiązań genetycznych oraz migracji najważniejszych dużych drapieżników na polsko-słowackim pograniczu. Pozwoli to w sposób kompleksowy zarządzać ich populacją i chronić je.

W przedsięwzięcie zaangażowało się aż 19 partnerów z Polski i Słowacji. To organizacje, które na co dzień zajmują się ochroną przyrody, dzięki czemu dysponują ogromną wiedzą i doświadczeniem w zakresie ochrony gatunków zagrożonych. Partnerami projektu są: Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krakowie, siedem parków narodowych, dziewięć nadleśnictw i Instytut Badawczy Leśnictwa.

Wspólna realizacja

Projekt będzie wdrażany od września 2024 roku do sierpnia 2026 roku. W pierwszej kolejności przeprowadzona zostanie analiza badań oraz obserwacji na terenie Polski i Słowacji, dotyczących wilka, rysia i niedźwiedzia. Jej celem będzie porównanie obecnie stosowanych metod monitoringowych w obu krajach, jak również zebranie dostępnych danych w jedną, wspólną bazę, która udostępniona zostanie publicznie.

Następnie przygotowane zostaną wytyczne oraz plan monitoringu drapieżników – osobno dla każdego z gatunków. Wspólnie wypracowana metodyka badań genetycznych wilka i niedźwiedzia będzie podstawą prowadzenia badań monitoringowych, a także pozwoli uzyskać porównywalne wyniki, możliwe do zestawienia

fot. Adobe Stock

fot. Adobe Stock

i analiz w zbiorczych opracowaniach. Z kolei mapa lokalizacji fotopułapek w terenie zostanie wykorzystana do monitoringu populacji rysia.

Kolejnym etapem będzie monitoring genetyczny i wizyjny w terenie. Zebrany materiał genetyczny zostanie zabezpieczony, a następnie dostarczony do laboratorium w celu dokonania analiz. By zapewnić jak najwyższą jednolitość danych, badanie zostanie przeprowadzone centralnie, co oznacza, że wszystkie próby będą przekazane do tego samego laboratorium. Zdjęcia z fotopułapek zostaną jednolicie opisane przez partnerów projektu i automatycznie wysłane do wspólnej bazy danych.

Innowacyjne rozwiązanie

Innowacyjność projektu polega na planie skonstruowania systemu integrującego istniejące bazy zdjęć, gdzie będą gromadzone dane z monitoringu wizyjnego dużych drapieżników. Wykorzystana tutaj również zostanie m.in. sztuczna inteligencja, która pomoże dostarczyć wiarygodne dane naukowe na temat rozmieszczenia, trendów populacji, łączności i wyzwań dla gatunku objętego monitoringiem. Narzędzie będzie też stanowiło kanał komunikacji oraz wymiany informacji i danych niezbędnych do transgranicznego zarządzania populacją zwierząt. Umożliwi identyfikację osobników dzięki zastosowaniu algorytmów uczących się, co zmaksymalizuje prawdopodobieństwo wykrycia unikalnych jednostek, jak również

zoptymalizuje czasochłonny proces ustalenia liczebności populacji rysia.

Nie tylko badania, ale również edukacja

W ramach projektu nie zapomniano również o działaniach edukacyjnych, których celem będzie zwiększenie świadomości mieszkańców, turystów oraz organizacji w zakresie ochrony wilka, rysia i niedźwiedzia. Partnerzy przedsięwzięcia zamierzają m.in. opracować scenariusze zajęć dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych na temat dużych drapieżników, a także zorganizować serię gier terenowych dla najmłodszych w parkach narodowych. W planach jest również przygotowanie gry edukacyjnej, która będzie dystrybuowana wśród mieszkańców pogranicza podczas ogólnodostępnych wydarzeń edukacyjnych oraz informacyjnych dotyczących ochrony przyrody oraz w trakcie warsztatów ekologicznych.

Projekt „Drapieżne pogranicze – transgraniczna współpraca na rzecz zintegrowanej ochrony dużych drapieżników w Polsce i na Słowacji” uzyskał dofinansowanie w ramach programu Interreg Polska – Słowacja 2021-2027 z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w wysokości ponad 1,1 mln euro.

PIOTR BIEL

**Wspólny Sekretariat Techniczny
Programu Interreg Polska – Słowacja**

Nowatorskie rozwiązania dla ratowania życia i zdrowia

Zakup nowoczesnych karettek, specjalistycznego sprzętu do diagnozy chorób sercowo-naczyniowych, nowotworowych czy ginekologicznych – to tylko niektóre z efektów projektów dofinansowanych w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-(Białoruś)-Ukraina 2014-2020. Beneficjenci zakupili w sumie ponad 1100 sztuk sprzętu medycznego. Przeszkolili także personel medyczny i zmodernizowali powierzchnie szpitalne na użytek nowoczesnych rozwiązań. Dzięki temu powstały m.in. nowe izby przyjęć, sale operacyjne do wykonywania zabiegów w trybie jednodniowym czy nowoczesne poradnie ginekologiczne i neonatologiczne.

Centrum Opieki nad Matką i Dzieckiem utworzone w Mazowieckim Szpitalu Wojewódzkim im. Św. Jana Pawła II w Siedlcach to rezultat projektu **RUOK**, który otrzymał ponad 2,2 mln euro dofinansowania z Funduszy Europejskich. Ośrodek ten, który powstał w dawnej, zrujnowanej kotłowni szpitala, obecnie stanowi centrum kompleksowej opieki nad kobietami w ciąży, młodymi mamami, a także nad noworodkami, począwszy od szkoły rodzenia po opiekę w poradni laktacyjnej. Przeniesiono tu wszystkie poradnie związane z macierzyństwem: ginekologiczno-położniczą, rehabilitacji poporodowej, gabinet UGS i położnej. Sale zostały wyposażone w specjalistyczny sprzęt, m.in. fotele ginekologiczne, aparaty USG i KTG, kolposkopy.

„Domowe KTG” to nowatorski program oferowany przez centrum z myślą o przyszłych mamach. Badanie KTG monitoruje czynność serca płodu oraz skurczów mięśnia macicy. Pozwala wykryć zagrożenia związane m.in. z niedotlenieniem wewnątrzmacicznym nienarodzonego dziecka. Teraz pacjentki mogą bezpiecznie wykonywać to badanie w domu, gdyż w ramach projektu szpital zakupił nie tylko 20 przenośnych aparatów KTG, ale również samochód transportowy i ambulans sanitarny. Dzięki temu położne mogą mobilnie opiekować się swoimi pacjentkami.

Innym z przykładów wdrażania innowacyjnych rozwiązań w medycynie jest wykorzystanie obrazowania z zastosowaniem zieleni indocyjaninowej (ICG). To barwnik fluorescencyjny, który jest widoczny w określonym spektrum światła i kontrastuje z naturalną barwą tkanek. Co istotne – nie jest on toksyczny dla pacjenta i nie odkłada się w organizmie. Podaje się go dożylnie przed operacją. Dzięki niemu chirurg widzi dokładny obraz zmian chorobowych i precyzyjnie może je usunąć. Zielen indocyjaninową stosuje się w trakcie zabiegów onkologicznych, podczas których lekarz może od razu zlokalizować i usunąć guzy onkologiczne oraz węzły chłonne, minimalizując ryzyko uszkodzenia zdrowych tkanek. Zabiegi chirurgiczne z zastosowaniem tej unikalnej metody wykonywane są z powodzeniem w Mazowieckim Szpitalu Specjalistycznym im. dr Józefa Psarskiego w Ostrołęce, gdzie operacje laparoskopowe z wykorzystaniem ICG zrewolucjonizowały podejście do zabiegów chirurgicznych. Zastąpiły one bardziej inwazyjne metody leczenia, co znacząco przyspieszyło proces regeneracji pacjentów, a także skróciło czas oczekiwania na operację.

Dzięki unijnym funduszom w ramach projektu **HCS** szpital w Ostrołęce uzyskał nowoczesny sprzęt do operacji laparoskopowych dla oddziałów: ginekologicznego, urologicznego i chirurgicznego. Podobne inicjatywy zrealizowano też po stronie ukraińskiej – we Lwowskim Obwodowym Dziecięcym Szpitalu Klinicznym OHMATDYT, co pokazuje transgraniczny wymiar współpracy w dziedzinie zdrowia.

fot. Oddział Programu PBU we Lwowie

fot. Janusz Mazurek

fot. Janusz Mazurek

fot. Oddział Programu PBU w Rzeszowie

Dodatkowo przeprowadzono kompleksową modernizację pomieszczeń, przygotowując je na potrzeby zaawansowanej technologicznie sali operacyjnej. W ramach tej transformacji, zakupiono również nowoczesne wyposażenie, aby zapewnić najwyższy standard procedur medycznych. Dofinansowanie ze środków Programu Współpracy Transgranicznej Polska-(Białoruś)-Ukraina 2014-2020 wyniosło ponad 1,5 mln euro.

Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Ustrzykach Dolnych również postawił na nowoczesność, tworząc w ramach projektu **HealthOnTheBorderPLUA** nowy pawilon medyczny, który obejmuje funkcjonalną izbę przyjęć oraz dwusalowy blok operacyjny, dostosowany do przeprowadzania zabiegów w trybie jednodniowym. Nowo powstałe skrzydło szpitala oferuje różnorodne gabinety specjalistyczne, w tym diagnostyczno-zabiegowe, neurologiczne, kardiologiczne, laryngologiczne, ortopedyczne, ginekologiczne, okulistyczne, jak również gabinet dla kobiet w ciąży, a także pomieszczenia do tomografii i RTG. Wyposażenie nowego skrzydła zawiera m.in. dwa nowoczesne aparaty USG oraz laparoskop Full HD z kompletnym zestawem narzędzi do chirurgii i artroskopii. Dodatkowo instalacja ramienia C RTG umożliwia dokładne obrazowanie dowolnej części ciała pacjenta bezpośrednio na stole operacyjnym, co znacząco zwiększa efektywność i bezpieczeństwo zabiegów.

W ramach współpracy transgranicznej ukraiński partner projektu – Szpital w Starym Samborze skupił się na zakupie nowoczesnego sprzętu do diagnostyki chorób układu krążenia i nowotworów, a także na modernizacji swoich pomieszczeń. Inwestycje te uzupełniono zakupem nowej karetki pogotowia, co wzmocniło lokalną infrastrukturę medyczną. Tak kompleksowe działania w zakresie zakupu sprzętu i modernizacji szpitali w sąsiadujących regionach pogranicza były możliwe dzięki otrzymanemu dofinansowaniu z Funduszy Europejskich w wysokości 2,4 mln euro.

Program nie zwalnia tempa. W ramach nowej edycji Interreg NEXT Polska – Ukraina 2021-2027 w zeszłym roku odbył się pierwszy nabór wniosków w ramach priorytetów „Zdrowie” i „Środowisko”. W grudniu 2023 roku Komitet Monitorujący podjął decyzję o dofinansowaniu 20 projektów w priorytecie „Zdrowie” – ich lista dostępna jest na stronie programu: <https://pl-ua.eu/pl/news/3046>. Wybrane projekty pochodzą ze wszystkich 10 kwalifikowalnych regionów programu. Łączna kwota przyznanego wsparcia finansowego wynosi 39,9 mln euro. Przed nami zatem kolejne modernizacje szpitali, zakup nowoczesnego sprzętu i rozwój nowatorskich metod leczenia na pograniczu polsko-ukraińskim.

**Wspólny Sekretariat
Programu Interreg NEXT Polska – Ukraina
2021-2027**

fot. Dariusz Kula

Innowacje na północy Polski

Jednym z przedsięwzięć zrealizowanych w programie współpracy transgranicznej, dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa, jest projekt **„Połączeni bursztynem. Wspólne działania w celu udostępnienia bursztynowego dziedzictwa”**. Głównym jego celem była ochrona oraz promocja dziedzictwa kulturowego, historycznego i naturalnego w województwie pomorskim.

W nowej siedzibie Muzeum Bursztynu powstała wystawa stała, która zajmuje ponad tysiąc metrów kwadratowych powierzchni, czyli ponad dwa razy więcej niż w poprzedniej lokalizacji. Najcenniejsze zbiory gdańskiego dziedzictwa prezentowane są w nowej odsłonie. Na pierwszym piętrze stworzono ekspozycję dotyczącą związków bursztynu z przyrodą (w tym m.in. „bursztynowy las” znany

z dotychczasowej siedziby muzeum), natomiast na drugiej kondygnacji powstała wystawa na temat znaczenia bursztynu w kulturze, gdzie możemy poznać jego historię od czasów prehistorycznych aż do czasów współczesności, a także podziwiać przechowywane w specjalnej gablocie bursztynowe szachy z 1690 roku, zakupione w ramach programu.

Nowa siedziba Muzeum Bursztynu została przeniesiona do Wielkiego Młyna w 2021 roku. Poza dodatkowym miejscem do przechowywania jednej z największych kolekcji bursztynu na świecie budynek oferuje równy dostęp każdemu, ponieważ został w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową. Na poszczególne poziomy, gdzie przygotowano wystawy, można dojechać windą. Wejście i wyjście z budynku

również jest dostosowane do odwiedzających poruszających się na wózkach inwalidzkich, dzięki czemu osoby z niepełnosprawnością mają pełny dostęp do nowej oferty kulturalnej i edukacyjnej.

Dzięki oszczędnościom, które pojawiły się w ramach programu współpracy transgranicznej, beneficjenci mogli realizować zadania mające na celu wsparcie uchodźców z Ukrainy oraz dodatkowe działania związane z tematyką projektów, na które nie wystarczyły zaplanowane przez beneficjentów budżety. W ramach dodatkowych środków z unijnego programu w Muzeum Bursztynu utworzono i wyposażono jedyne w Polsce laboratorium specjalizujące się w kompleksowych badaniach i konserwacji obiektów wykonanych z bursztynu.

Już od początku istnienia Muzeum Bursztynu dostrzeżono potrzebę prowadzenia badań nad bursztynem, jego identyfikacją, pochodzeniem i zapewnieniem optymalnych warunków do przechowywania. Niestety z uwagi na brak funduszy utworzenie specjalistycznego laboratorium w tamtym czasie nie było możliwe.

W 2021 roku, po przeniesieniu muzeum do budynku Wielkiego Młyna, pojawiły się nowe możliwości do stworzenia specjalistycznej pracowni, zajmującej się badaniem tego cennego kamienia, jakim jest bursztyn. Realizacja przedsięwzięcia była możliwa dopiero w 2023 roku, po otrzymaniu dodatkowych środków z programu. Muzeum Bursztynu jako pierwsze w Polsce stworzyło innowacyjną pracownię, kompleksowo zajmującą się bursztynem. To nowoczesne miejsce umożliwiło interdyscyplinarne połączenie kierunków naukowych mających związek z badaniem bursztynu, takich jak: chemia, biologia, archeologia, geologia i konserwacja obiektów. W pracowni prowadzone są badania identyfikacji bursztynu bałtyckiego oraz innych żywic kopalnych, co ułatwia wykrywanie falsyfikatów. W ramach prac wykonywanych w laboratorium odbywa się również konserwacja bieżąca, profilaktyczna i zachowawcza obiektów przyrodniczych, rzemiosła oraz sztuki bursztynicznej dawnej, jak i tej współczesnej, a także są tu opisywane i oznaczane okazy przyrodnicze, w tym inkluzje pochodzenia zwierzęcego czy roślinnego. Muzeum Bursztynu od wielu lat zajmuje się dokumentowaniem okazów paleontologicznych w burszynie, jakimi są przede wszystkim inkluzje organiczne w burszynie bałtyckim. Prace w nowo powstałej pracowni

fol. A. Grabowska

konserwatorskiej skupiają się głównie na bieżącej konserwacji obiektów z bursztynem we współpracy z konserwatorem. Zakup profesjonalnego mikroskopu badawczego do pracowni umożliwił fotografowanie okazów inkluzji. Po zakończeniu procesu digitalizacji kolekcji planowane jest udostępnienie bazy zdjęć naukowcom w celu dalszej analizy, porównań i przeprowadzenia szczegółowych badań. Zdjęcia inkluzji można zobaczyć na wystawie stałej Muzeum Bursztynu. Dzięki nowemu sprzętowi zaprezentowano eksponaty niewidoczne gołym okiem, a jednocześnie ciekawe i cenne kolekcjonersko.

Muzeum Bursztynu cieszy się dużą popularnością zarówno wśród mieszkańców, jak i turystów licznie przybywających do Gdańska. W zeszłym roku obiekt odwiedziło około 200 tysięcy osób.

KATARZYNA GILEWICZ
Wspólny Sekretariat Techniczny

fot. Adobe Stock

Kara umowna a wykluczenie wykonawcy

Na podstawie art. 109 ust. 1 pkt 7 Ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1710) – dalej: ustawa Pzp, z postępowania o udzielenie zamówienia zamawiający może wykluczyć wykonawcę, który, z przyczyn leżących po jego stronie, w znacznym stopniu lub zakresie nie wykonał lub nienależycie wykonał albo długotrwale nienależycie wykonywał istotne zobowiązanie, wynikające z wcześniejszej umowy w sprawie zamówienia publicznego lub umowy koncesji, co doprowadziło do wypowiedzenia lub odstąpienia od umowy, odszkodowania, wykonania zastępczego lub realizacji uprawnień z tytułu rękojmi za wady.

Warto zwrócić uwagę, że ustawodawca posługuje się sformułowaniem „może”, a zatem ta przesłanka wykluczenia wykonawcy z postępowania ma charakter fakultatywny. Ponadto zgodnie z przepisem nie chodzi o każde niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy o zamówienie

publiczne. Niewykonanie, nienależyte wykonanie lub długotrwale nienależyte wykonywanie musi być zawinione przez wykonawcę i znaczące co do stopnia lub zakresu naruszenia zobowiązań umownych. Konsekwencją niewłaściwego wykonania umowy o zamówienie publiczne musi być co najmniej jedna z okoliczności: wypowiedzenie lub odstąpienie od umowy, odszkodowanie, wykonanie zastępcze lub realizacja uprawnień z tytułu rękojmi za wady.

Oznacza to, że zamawiający nie może wykluczyć wykonawcy z powodu drobnych niedociągnięć w wykonaniu zamówienia, które nie mają większego wpływu na istotę spełnionego przez wykonawcę świadczenia. Każdorazowo istotność niedociągnięć wykonawcy trzeba odnosić do konkretnej umowy i badać, czy dane naruszenie istotnie wpłynęło na sposób oraz zakres wykonanego zobowiązania. W końcu nie zawsze wykonanie uprawnień z rękojmi

za wady świadczy o zupełnej nieprzydatności dostarczonego świadczenia. Wykluczenie wykonawcy z postępowania jest dopuszczalne jedynie w przypadku zajścia wszystkich określonych w tym przepisie przesłanek łącznie, a ponadto przesłanki te nie mogą być rozumiane dowolnie. Wykluczając wykonawcę, zamawiający nie może zatem opierać się wyłącznie na fakcie, że doszło do rozwiązania wcześniejszej umowy zawartej z wykonawcą. Zamawiający musi także wykazać, że do rozwiązania umowy (lub zaskądzenia odszkodowania) doszło z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez wykonawcę. Oznacza to, że zamawiający musi wykazać, czego konkretnie wykonawca nie zrobił lub jakiego obowiązku wynikającego z wcześniejszej umowy nie wykonał. Ponadto zobowiązany jest wykazać, że określone we wcześniejszej umowie zobowiązanie, którego wykonawca nie wykonał lub wykonał nienależycie, było dla tej umowy istotne. W świetle dyrektywy klasycznej oznacza to, że zamawiający musi wykazać, że wykonawca albo nie wykonał umowy w ogóle, albo wykonał ją nienależycie w stopniu znaczącym lub nienależyte wykonywanie miało charakter uporczywy, nawet jeśli niedociągnięcia nie były znaczące (wyrok KIO z 8.01.2018 r., KIO 2711/17).

Dochodząc do kwestii kar umownych, należy wskazać, że odszkodowanie cywilistycznie obejmuje kary umowne. Wynika to wprost z art. 483 Kodeksu cywilnego, w którym wskazano, że można zastrzec w umowie, iż naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). Tutaj, podobnie jak przy korzystaniu z instytucji rękojmi, nie każde naliczenie kary umownej świadczy o znacznym nieprawidłowym wykonaniu zamówienia przez wykonawcę. Zamawiający we wzorach umowy przewidują różnego rodzaju kary umowne, a ich naliczenie nie zawsze musi być wskazówką, że dotyczyły najbardziej istotnych dla zamawiającego aspektów zamówienia.

Reasumując, przesłanki wykluczenia wykonawcy z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, a następnie naliczenia kar umownych należy rozważać w sposób ścisły, gdyż nie każda kara umowna musi potwierdzać, że to niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy było istotne.

SZYMON DENIS
Wydział Kontroli
Centrum Projektów Europejskich

fot. Adobe Stock

Anglopol w natarciu

Czy Państwo również mają takie wrażenie, że coraz bardziej grzęźniemy w języku angielskim, który coraz częściej zastępuje nam możliwość prostego porozumiewania się – jak Polak z Polakiem? Czy może jednak jest to tylko takie wrażenie i językoznawcy niepotrzebnie biją na alarm, a język sam się obroni? Let's talk about it!

fot. Adobe Stock

Jak świat światem – żaden naród w Europie nie rozwijał się w zupełnej izolacji. Wymiana handlowa, wojny (i niewole!), zwykła ciekawość obcowania z *Innym* – to tylko niektóre z przyczyn wpływających na kształtowanie kultury, a tym samym również języka. Nie inaczej musiało być z plemionami słowiańskimi, które zawędrowały nad Wisłę gdzieś około VI-VIII wieku i tu już osiadły.

A jak już osiadły i się wokół rozejrzały – zrozumiały, że same tu żyć nie będą. Wobec tego od momentu narodzin państwowości polskiej mieliśmy ożywione kontakty z Zachodem (Czesi, Niemcy) i ze Wschodem (plemiona ruskie). Do tego urzędowa oraz liturgiczna łacina, z elementami greki, stopniowo także języki węgierski (wiek XIV) i turecki (wiek XVI), potem trochę włoskiego, trochę francuskiego... Gdybyśmy sprawdzili, jak dużo wyrazów współcześnie stosowanych w Polsce ma proveniencję (cóż za wspaśniały latynizm!) obcą – moglibyśmy się zdziwić. Są językoznawcy, którzy wskazują, że na 10 wyrazów w polszczyźnie przełomu XX i XXI wieku aż 9 pochodzi z innych języków!

Po co jednak tak okazały wstęp, jeśli mieliśmy mówić wyłącznie o anglicyzmach we współczesnej polszczyźnie? Otóż po coś!

Szybko, coraz szybciej

„Język się zmienia” – to banał nad banały. Wiemy to wszyscy, bez potrzeby bycia informowanym o tym przez doktorskie czy profesorskie głowy. Problemem jednak jest skala tych zmian i to, co jest akceptowane przez użytkowników w codziennych kontaktach. Jeśli w wiekach XV czy XVI przyswajaliśmy sobie 30-40 leksemów obcych w ciągu dekady, to przecież nie działo się nic złego. Dzisiaj jednak trudno jest nadążyć za skalą wprowadzania do polszczyzny ogólnej wyrazów obcych. A praktycznie monopolistą w tej dziedzinie jest język angielski. I to jest źródło problemu.

Media elektroniczne do tego stopnia zrewolucjonizowały komunikację międzyludzką, że obecnie trudno jest nawet myśleć, jak świat miałby bez nich istnieć. Jest to jednak medal o dwóch stronach: oprócz efektów pozytywnych, dostrzegać możemy coraz częściej i te negatywne. To właśnie wspomniane media stają się przyczyną zarzucania naszego języka setkami nowych słówek angielskich, które wcale nie będą zrozumiałe dla większości odbiorców. Robimy to dzisiaj chętnie i szybko – zdecydowanie za szybko.

(Nie)potrzebne zapożyczenia

Językoznawcy od wielu lat nie są konserwatystami językowymi i wcale nie bronią się przed stosowaniem obcych wzorów. Wręcz przeciwnie: wiele nowych słów z innych języków zyskuje aprobatę normatywistów. Tak było w dwudziestolecie międzywojennym, tak było po wojnie i tak jest w trzeciej dekadzie XXI wieku.

Weźmy tylko kilka przykładów z ostatnich lat: **barter, czarter, deweloper, leasing, outsourcing, rating, startup**. W zasadzie każdy z tych przykładów będzie uznany za formę, bez której biznes (to też anglicyzm, jeszcze sprzed 1939 roku) nie będzie mógł funkcjonować. A to tylko drobna część takich słów.

Czy jednak nie możemy tych wyrazów zastępować polskimi odpowiednikami? Ależ możemy! Pytanie tylko – po co?

Aby dany wyraz obcy mógł zostać uznany za poprawny, powinien zostać poddany badaniu pod względem kryteriów poprawności językowej. Przynajmniej niektórych. Obecnie badacze języka wskazują na dwa ważne kryteria takiej poprawności:

- **wystarczalności** – wyrazy, które precyzyjnie opisują elementy rzeczywistości, zwłaszcza nowe, będą uznane za potrzebne w języku biorcy;

- **ekonomiczności** – to, co pozwala nam lepiej (łatwiej, prościej, szybciej) opisać język, będzie w nim zaakceptowane, nawet jeśli pochodzi z innego języka.

Jeśli zastosujemy oba kryteria do takich form, jak wspomniany *czarter* czy *deweloper* – wątpliwości nie będzie żadnych. Oba wyrazy zastępują skomplikowaną treść, którą musielibyśmy wyrazić w języku polskim. Oba są ekonomiczne (krótkie) i mają prostą budowę gramatyczną. To dlatego też będą uznawane za potrzebne i szybko staną się częścią rozbudowanej już rodziny polskich leksemów pochodzenia angielskiego.

Ale jest też cała masa słów oraz konstrukcji składniowych, które temu przeczą. Zajrzyjmy na przykład do zbiorów tzw. korpolektu – slangu stosowanego przez wielkie korporacje. No i zarzućmy tym slangiem: *benefit*, *case/kejs*, *czelendżować*, *dress code*, *draft*, *forwardować*, *home office*, *invoice/inwojs*, *offshoring*, *open space/ołpen spejs*, *pushować*, *requestować*, *risors*, *share'ować/szerować*... I wiele, naprawdę wiele innych. Czy faktycznie nie da się żyć bez „czelendżowania na kołczy” albo „dostawania kola od bosa”? Czy one bronią się z perspektywy kryteriów wystarczalności i ekonomiczności?

Zapewne pracownicy korporacji będą oburzeni, kiedy będę utrzymywać, że się nie obronią. A jednak wiele z tych sformułowań to wyłącznie snobizm. Zwłaszcza kiedy trzeba się komunikować na zewnątrz, z odbiorcami, którzy nie zawsze język angielski będą znali perfect/perfekt (kolejny anglicyzm...).

Gdzie popełniamy błąd?

Jakie są więc przyczyny stosowania form angielskich, które normatywiści uznają za zbędne w polszczyźnie? Najczęściej wynika to z trzech zjawisk.

1. **Moda językowa** – ktoś z nas nie chciałby się trochę posnობować? Że my też jesteśmy „w in-taczu”? Że też „umiemy w angielski”? W XVII wieku Polacy popisywali się znajomością łaciny; w XVIII – języka francuskiego; w XIX – niemieckiego. Teraz przyszedł czas na nową modę. Po angielsku brzmi to po prostu ładniej – tak się przynajmniej wydaje.
2. **Rozwój mediów elektronicznych** – młode pokolenie żyje z przyrośniętą do dłoni komórką (choć ich rodzicom być może ten telefon przyrastał jeszcze do ucha...). Stąd właśnie młodzi

fot. Adobe Stock

czierpią obraz świata. Nie z czytanych artykułów, ale słuchanych **podcastów** (!), oglądanych **spotów** (!) i szybkiego tiktokowego **fidbeku** (!). Ot – jakby powiedział klasyk – *signum temporis*. Dla niewtajemniczonych: znak czasów.

3. **Uniwersalizacja i globalizacja** – świat XX i początku XXI wieku obrał sobie angielski za nową, współczesną **koinè** – dawny język późnej Grecji, który pozwolił kulturze helleńskiej opanować znaczne obszary antycznego świata. Dzisiaj po angielsku porozumiemy się w najodleglejszych zakątkach globu. A skoro tak – to będzie ta angielszczyzna wchodzić nam do głowy, czy tego chcemy, czy nie.

Czy zatem mamy już wrywać sobie do końca włosy z głowy, załamywać ręce nad młodzieżą i drzeć o przyszłość naszego kraju? Niekoniecznie. Językoznawcy Bogusław Dunaj i Mirosława Mycałka tak piszą w artykule z 2017 roku: „Patrząc z perspektywy historycznej, możemy stwierdzić, że oceny poprawnościowe formułowane przez językoznawców **mają ograniczony wpływ** na rzeczywistość językową. Okazuje się, że w ostatecznym rozrachunku decydującym czynnikiem jest **najczęściej uzus językowy**”. Jeśli bowiem narodowi spodoba się taki sposób mówienia i pisanie – nie będzie innego wyjścia, tylko to zaakceptować. Jak mawia klasyk: vox populi – vox Dei.

Ci sami językoznawcy jednak dodają zdanie, które powinniśmy wziąć sobie do serca: „Mimo że skuteczność działań normatywnych jest ograniczona, nie zwalnia to językoznawców od udzielania porad, wyrażania opinii i formułowania zaleceń poprawnościowych”. I tego będę się trzymał.

DR MICHAŁ WIŚNICKI

językoznawca, orędownik prostej polszczyzny w komunikacji publicznej, przekonujący do tego rodzime urzędy od ponad 15 lat
e-mail: m.wisnicki@uw.edu.pl

Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich

Usługi PIFE

**Diagnoza
pomysłu**

**Wskazanie źródeł
wsparcia z FE**

**Konsultacje na etapie
przygotowania wniosku**

**Konsultacje na etapie
realizacji projektu**

**Szkolenia
na temat FE**

**Spotkania
informacyjne**

50

**punktów
informacyjnych**

163 620

**konsultacji
w 2023 roku**

Centralny Punkt Informacyjny (Warszawa)

Główne Punkty Informacyjne

(Białystok, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków,
Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Szczecin,
Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra)

Lokalne oraz Mobilne Punkty Informacyjne (w całej Polsce)

Konsultacje

telefoniczne

e-mailowe

pisemne

bezpośrednie

Zapytaj

o Fundusze Europejskie

Znajdź najbliższy

Punkt Informacyjny na

www.FunduszeEuropejskie.gov.pl/punkty

Bezpłatne konsultacje

Konsultacje indywidualne u klienta

(po uzgodnieniu z PIFE)

w Centrum

„w Centrum – Magazyn Projektów Europejskich” to kwartalnik wydawany przez jednostkę budżetową Centrum Projektów Europejskich w celu popularyzacji wiedzy o Funduszach Europejskich (FE) oraz o projektach współfinansowanych ze środków unijnych. Intencją wydawcy jest integrowanie wiedzy o dostępnych FE, które leżą w gestii różnych instytucji, i dostarczanie kompleksowych informacji potencjalnym wnioskodawcom oraz innym odbiorcom.

Redakcja

Magdalena Majewska, Andrzej Stodki, Agnieszka Wojda,
Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich

Redakcja współpracuje także z autorami zewnętrznymi.

Zapraszamy do zgłaszania propozycji tematów, które Państwa zdaniem warto opisać szczegółowo w kolejnych wydaniach magazynu.

Kontakt

redakcja@cpe.gov.pl
Centrum Projektów Europejskich
ul. Puławska 180
02-670 Warszawa
www.cpe.gov.pl
www.FunduszeEuropejskie.gov.pl

Publikacja jest współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego z programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027.

Informacje podawane w magazynie „w Centrum” nie stanowią oficjalnego stanowiska Instytucji Zarządzających, Pośredniczących i Wdrażających poszczególne programy i nie mogą stanowić podstawy do formułowania jakichkolwiek roszczeń. Nie stanowią także oferty w rozumieniu prawa polskiego. Redakcja „w Centrum” nie odpowiada za błędną interpretację udzielonych informacji ani za skutki czynności podjętych na ich podstawie.

Egzemplarz bezpłatny
Nakład: 2000 egz.

Projekt okładki, opracowanie graficzne i skład

C&C Sp. z o.o. – www.ccpog.com.pl

Korekta

C&C Sp. z o.o. – www.ccpog.com.pl

Druk

C&C Sp. z o.o. – www.ccpog.com.pl

CENTRUM PROJEKTÓW
EUROPEJSKICH

www.FunduszeEuropejskie.gov.pl

www.pife.gov.pl

Punkt Informacyjny
Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

